

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภาคปฏิบัติ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รวบรวมข้อมูลซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา โดยลำดับเนื้อหาการนำเสนอเป็นหัวข้อดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล
 - 1.1 ความหมายของการประเมินผล
 - 1.2 ความสำคัญของการประเมินผล
 - 1.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล
 - 1.4 หลักการประเมินผล
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพยาบาล
 - 2.1 องค์ประกอบของการศึกษาพยาบาล
 - 2.2 การจัดการศึกษาพยาบาล
 - 2.3 การจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ
 - 2.4 การประเมินผลภาคปฏิบัติ
 - 2.5 กิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล

ความหมายของการประเมินผล

Leonard and Redland (1981) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า คือ การตัดสินคุณค่า หรือให้คุณค่ากับบางสิ่ง โดยอาศัยพื้นฐานแห่งการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้น

อำนาจ เลิศชัยนดี (2533) กล่าวถึงความหมายของการประเมินผลว่า เป็น กระบวนการที่ได้มาตรฐาน เพื่อการตัดสินใจในการที่จะสรุปว่า สิ่งที่ได้รับจากการประเมิน นั้น ดี-เลว เหมาะ-ไม่เหมาะ ผ่าน-ตก ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลจากการวัดผล และไม่ใช้ การวัดผล คือข้อมูลประเภทการรายงานเป็นปริมาณ (ตัวเลข) หรือเชิงคุณภาพ ไม่ใช่ตัวเลข เช่น พฤติกรรมของนักเรียน

สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์ (2525) กล่าวว่า การประเมินผล โดยทั่วไปหมายถึง การรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีต่าง ๆ กัน เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณา กำหนดระดับความสามารถ พัฒนาการ หรือการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการวัดความสามารถของผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน โดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาหนึ่ง

Mehrens and Lehman (1984) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า มีความหมายหลากหลาย ได้แก่ การประเมินผลเป็นกระบวนการที่มีแบบแผน ซึ่งสามารถให้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจหาหนทางเลือก และได้ให้ความหมายประการที่สองว่า คือการระบุความสอดคล้องระหว่างการกระทำและวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น ประการที่สาม คือการตัดสินเชิงวิชาชีพว่า ยินยอมให้บุคคลสามารถจัดกระทำในบางสิ่งได้ และประการ สสุดท้ายคือ การประเมินที่เป็นลักษณะของปริมาณ ได้แก่ มาก-น้อย และคุณภาพ ได้แก่ ดี-ไม่ดี

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2535) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการพิจารณาตัดสินคุณภาพ คุณค่า ความจริง และการกระทำ ซึ่งบางที่ขึ้นอยู่กับการวัด เช่น คะแนนสอบ โดยทั่วไปจะรวมการวัดหลาย ๆ ทาง โดยอาศัยข้อมูลรายละเอียด จาก การสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์

จินตนา ยูนิพันธุ์ (2527) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสถานการณ์ใด ๆ ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อนำผลการตัดสินคุณค่านี้ไปสู่การตัดสินใจว่า สิ่งใดควรคงไว้ หรือสิ่งใดไม่ดี ควรได้มีการปรับปรุงแก้ไขเลิกกันไป การวัดและการประเมินผลมีความสัมพันธ์กัน การวัดเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลที่ดีเสมอ

ไพศาล หวังพานิช (2533) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง กระบวนการ ในการตัดสิน ตีราคา ลงสรุปเพื่อพิจารณาความเหมาะสม หรือหาคุณค่าของคุณลักษณะและพฤติกรรม เช่น ผลการเรียนรู้ และปฏิบัติโดยอาศัยข้อมูล หรือรายละเอียดที่ได้จากการวัดเป็นหลัก และใช้วิจรณ์ญาณประกอบการพิจารณา การประเมินผลต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอน เริ่มจากการวัดผล แล้วนำผลการวัดมาวินิจฉัยอย่างมีหลักเกณฑ์ และมีคุณธรรม เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว

จากความหมายของการประเมินผลที่หลายท่านได้ให้ไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการประเมินผล คือ การตัดสินคุณค่า คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือทักษะ ที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวัดเป็นหลัก และนำมาเทียบกับวัตถุประสงค์ หรือเกณฑ์มาตรฐาน

ความสำคัญของการประเมินผล

การประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบงาน การเรียนการสอน งานการบริหาร เพื่อทราบว่างานที่ทำไปนั้นบรรลุผล หรือล้มเหลว ควรแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการทำงานขั้นใด ถ้าไม่มีกระบวนการประเมินผล งานที่ดำเนินไปแล้วมีโอกาสล้มเหลวหรือไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสรุปความสำคัญของการประเมิน ดังนี้ (อำนวย เลิศชัยนดี, 2533)

1. การประเมินผลทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสมบูรณ์แบบ
2. การประเมินผลทำให้ขั้นตอนการดำเนินงานไม่มีอุปสรรค
3. การประเมินผลทำให้ทราบผลกระทบ จากการดำเนินงาน

สมประสงค์ ปิ่นจินดา (2526) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการประเมินผล ดังนี้

1. ช่วยชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด
2. ช่วยให้ทราบว่าการทำงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ช่วยให้ทราบอุปสรรคและปัญหาาระหว่างดำเนินการ และแก้ไขได้ถูกต้อง
3. การประเมินผลงานตลอดเวลาทำให้มีการตื่นตัว ช่วยเร่ง และกระตุ้นให้ทำงานดำเนินไปด้วยดี
4. ช่วยให้เห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน
5. การประเมินผลระหว่างดำเนินการ ช่วยให้การดำเนินงานมีคุณภาพ
6. ช่วยให้อัฒนแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจดำเนินการ
7. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนด วิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม ในการประเมินผลครั้งต่อไป

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การประเมินผลมีความสำคัญคือ

1. การประเมินผลทำให้ทราบถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ของงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ข้อบกพร่อง อุปสรรค และปัญหา รวมทั้งผลสำเร็จของงาน
2. ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ตัดสินคุณค่า ถึงสิ่งที่ทำการประเมินผล ว่าเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ ควรคงการดำเนินงานไว้ หรือควรเปลี่ยนแปลงขั้นตอนใด

ยุพดี สุวรรณคีรี (2522) กล่าวถึง ความจำเป็นในการประเมินผลว่า ในการกระทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เพราะ

1. เพื่อการวินิจฉัยดูว่ากิจกรรมที่กำหนดไว้นั้นประสบความสำเร็จสนองความต้องการได้หรือไม่
2. เพื่อป้อนกลับ (Feed back) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นจุดบกพร่อง และเพื่อปรับปรุงกิจกรรมที่กำหนด ซึ่งเป็นการควบคุมคุณภาพด้วย
3. ให้มีพัฒนาการในการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน
4. เพิ่มประสิทธิภาพ (Reinforcing effect) ให้ผู้ปฏิบัติการดำเนินการสู่เป้าหมายหลังจากได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว
5. เป็นการประเมินปัญหา และความต้องการ (Initial assessment) ผู้ปฏิบัติสามารถตัดสินใจประเมินความต้องการต่าง ๆ จากสิ่งที่รวบรวมได้ดียิ่งขึ้น
6. เพื่อคาดการณ์ (Forecasting) โดยการทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นภายหลังการกำหนดและได้กระทำกิจกรรมนั้น ๆ ไปแล้ว

วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

Heidgerken (1965) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนการสอนไว้ว่า อาจารย์ควรจะทำ การประเมินผลคู่ไปกับการสอนทุกครั้ง เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อระบุระดับขององค์ความรู้ และความเข้าใจของนักศึกษาต่อการเรียนในระยะเวลาที่แตกต่างกันของเทอมนั้น
2. เพื่อระบุความสามารถของการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ
3. เพื่อตระหนักถึงความยากเฉพาะ ของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการสอนต่อไป
4. เพื่อวินิจฉัยจุดแข็งและจุดอ่อนของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อให้คำแนะนำและช่วยเหลือ
5. เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา จากการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์
6. เพื่อช่วยให้นักศึกษาร่างทัศนคติ และทักษะในการประเมินตนเอง
7. เพื่อช่วยให้นักศึกษา กำหนดทิศทางการศึกษาของตนเองได้ถูกต้องขึ้น

8. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดแรงจูงใจจากการสอน ช่วยให้นักศึกษาฝึกคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ ฝึกประยุกต์หลักการ และการตัดสินใจ
9. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ เทคนิคการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา อุปกรณ์การสอน ให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
10. เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการ เช่น การคัดเลือกนักศึกษาที่มีผลการเรียนเกียรตินิยม การเขียนคำรับรอง และการแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

Bloom Hastings and Madaus (1971) อ้างใน Reilly (1980) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลดังนี้

1. การประเมินผลเป็นวิธีการ และกระบวนการเพื่อหาข้อมูลที่ปรากฏเพื่อการปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการสอนของอาจารย์
2. การประเมินผลเป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏ นอกเหนือไปจากการทำแบบทดสอบ
3. การประเมินผลจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการทำให้เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นกระบวนการที่ระบุทิศทาง การพัฒนาการของนักศึกษาให้เป็นที่ไปในทางที่ต้องการ
4. การประเมินผลเป็นระบบควบคุมคุณภาพที่ระบุแต่ละขั้นตอนในกระบวนการเรียนว่า มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่ ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพก่อนจะสายเกินไป
5. การประเมินผลเปรียบเสมือนเครื่องยืนยันการศึกษามากฎปฏิบัติว่ามีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้หรือไม่

จะเห็นได้ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลนั้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการทราบข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอน อันมีผลต่อพัฒนาการ การเรียนรู้ ความสามารถของนักศึกษา และทักษะ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่า คุณภาพ ความสามารถ และพัฒนาการของนักศึกษา รวมทั้งประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

หลักการประเมินผล

ไพฑูรย์ โพธิ์สาร (2536) ได้เสนอหลักการประเมินผล ต้องประกอบด้วย

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าต้องการประเมินอะไร
2. เลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ว่าเป็นชนิดใด แล้วกำหนดช่วงเวลาการประเมินผลด้วย ถ้าประเมินในช่วงเวลาไม่ปกติผลที่ประเมินมักจะผิด
3. ประเมินจากหลาย ๆ ด้าน ให้ครบ ข้อมูลที่จะประเมินต้องครบถ้วนเพียงพอ และนำมาพิจารณาถึงข้อจำกัดของข้อมูล ความคลาดเคลื่อนด้วย เช่น ต้องการประเมินภาคปฏิบัติ ต้องกำหนดว่าจะประเมินกี่ด้าน จะประเมินทั้งความรู้ ความสามารถ ความสนใจไปพร้อมกันหรือไม่
4. ใช้ผลการประเมินให้ครบตามจุดมุ่งหมาย

Pearson (1975) ให้ทัศนะเกี่ยวกับหลักการประเมินผลทางการศึกษา ดังนี้

1. ควรเป็นไปตามหลักของสถานศึกษา
2. ควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์เฉพาะหรือพฤติกรรมสุดท้ายที่พึงประสงค์ที่เกิดกับผู้เรียน
3. ควรให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอย่างเหมาะสม
4. ควรมีการรวบรวมข้อมูลป้อนกลับ และการแสดงความคิดเห็น ของนักศึกษา
5. การรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ ด้าน สามารถนำไปสู่การสรุป การตัดสินใจคุณค่า หรือการตัดสินใจต่อสิ่งที่ต้องการประเมินได้

Gronlund และ Linn (1990) ได้เสนอหลักในการประเมินผลดังนี้

1. ระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการประเมินอะไร โดยลำดับความสำคัญในกระบวนการประเมินด้วย
2. การเลือกวิธีการประเมินผล ควรเลือกให้สอดคล้องกับลักษณะที่ต้องการวัด
3. การประเมินผลต้องการวิธีการหลายอย่าง
4. การใช้เทคนิคการประเมินผล ผู้ประเมินควรทราบข้อจำกัดแต่ละเทคนิคด้วย

5. การประเมินผลเป็นหนทางที่บอกถึงความสำเร็จ แต่การประเมินผลไม่ใช่การสิ้นสุด

จากหลักการดังกล่าว จึงนำมาสรุปได้ว่า การประเมินผลนั้น ผู้ประเมินควรคำนึงถึงหลักการที่สำคัญคือ ผู้ประเมินต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาและวัตถุประสงค์เฉพาะรายวิชา ควรเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน โดยใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง และบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งข้อมูลย้อนกลับจากนักศึกษาด้วย เพื่อนำไปสู่การสรุปการนิยามตัดสิน คุณค่า คุณภาพ และความสามารถของนักศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพยาบาล

องค์ประกอบของการศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 ประการ คือ

1. กำหนดปรัชญา ตามแนวความเชื่อของแต่ละสถาบันการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับคน สิ่งแวดล้อม การพยาบาล และภาวะสุขภาพ
2. หลักสูตร นำปรัชญา มาเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตร เพื่อให้บรรลุผลตามความต้องการตามปรัชญา
3. การสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
4. การวัดและประเมินผล เพื่อตัดสินคุณลักษณะของผู้เรียนตามลักษณะวิชาขึ้นดังที่กำหนดในหลักสูตร
5. การวิจัย เพื่อค้นหาปัญหา ปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาพยาบาล

การจัดการศึกษาพยาบาล เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรด้านการศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ มีความสามารถรวมจะปฏิบัติงานระดับวิชาชีพ เป็นผู้มีความรู้ จริยธรรม และรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด (จินตนา ญานิพันธุ์,

2530) การจัดการศึกษาพยาบาลให้นั้นถึงความต้องการที่จะผลิตบุคลากรที่มีคุณสมบัติและคุณภาพในการที่จะให้บริการแก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมเป็นสำคัญ (ลาวัลย์ เผือกบุตร, 2534) การจัดการศึกษาพยาบาลตามลักษณะวิชาชีพที่มีการปฏิบัติเป็นแกนกลาง จึงเป็นการเตรียมพยาบาลที่มีความสามารถทั้งในด้านวิชาการ ตามลักษณะวิชาชีพและมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) การเรียนการสอนจึงประกอบไปด้วย 2 ส่วน ดังที่ สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์ (2525) กล่าวไว้คือ

1. การเรียนการสอนในภาคทฤษฎี มุ่งให้ความรู้ในด้านเนื้อหาวิชา หลักและวิธีการปฏิบัติควบคู่ไปกับการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล และต่อการทำงานเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เจ็บป่วย เป็นการเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้ มีความสามารถและมีความพร้อมที่จะให้การพยาบาลผู้ป่วยได้

2. การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้จากสภาพ จากเหตุการณ์ที่เป็นจริง ผู้เรียนได้เห็นได้สังเกต ได้สัมผัส ได้ทดลองปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง การเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้รับก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย

ด้วยเหตุที่การศึกษาพยาบาล ต้องมีการฝึกปฏิบัติงานในสภาพการณ์ที่เป็นจริง นักศึกษาพยาบาลต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย จึงได้ประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้ป่วย ติดต่อกับผู้ร่วมงานอื่น ๆ และญาติผู้ป่วย ต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์แต่ละวัน จึงเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ การนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ และแก้ปัญหา ตลอดจนการให้การพยาบาลได้อย่างสมบูรณ์แบบ (พรจันทร์ สุวรรณชาติ, 2534)

การจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ

การจัดการศึกษาภาคปฏิบัติเป็นส่วนประกอบสำคัญของหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพพยาบาล ซึ่งต้องมีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาและรายวิชา

สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์ (2525) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้คือ

1. การพัฒนาด้านพุทธิพิสัย มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ความจริง ข้อเท็จจริง ได้ใช้ ความคิด สติปัญญา ความสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีเหตุมีผล พร้อมทั้งอธิบายและทำนายผลของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ สามารถวิเคราะห์ให้เห็นส่วนประกอบความสัมพันธ์และหลักการปฏิบัติ ตลอดจนมีความสามารถที่จะระดมความคิด เพื่อสร้างสรรค์ความคิดใหม่ และทำการประเมินผลงาน ได้อย่างมีหลักการ

2. การพัฒนาด้านเจตพิสัย จะครอบคลุมพัฒนาการด้านความสนใจ ทศนคติ ค่านิยม ความนิยมชมชอบ ความสามารถในการปรับตัว ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ การประเมินพัฒนาการในด้านนี้ ทำได้ค่อนข้างยาก มักประสบปัญหาเสมอ

3. การพัฒนาด้านทักษะพิสัย เน้นพัฒนาการด้านทักษะการปฏิบัติโดยตรง การกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน การประเมินผลก็สามารถทำได้ พัฒนาการด้านทักษะพิสัยจะสัมพันธ์ผลดีมากขึ้นเพียงใด ผู้เรียนจะต้องมีพัฒนาการในด้านพุทธิพิสัย และเจตพิสัยเป็นอย่างดี จึงจะช่วยให้เกิดทักษะในด้านการปฏิบัติ

ดังจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ โดยมุ่งให้นักศึกษามีพัฒนาการด้าน พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งพัฒนาการทั้ง 3 ด้าน เป็นผลเนื่องมาจากกาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์รายวิชา และการจัดการเรียนการสอนในภาคทฤษฎี

พรจันทร์ สุวรรณชาติ (2534) ได้กำหนดลักษณะการเรียนการสอนภาคปฏิบัติว่า การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติอาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะการพยาบาล เฉพาะสาขา เช่น การพยาบาลผู้ป่วยเด็ก การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่ การพยาบาลสูติศาสตร์ การพยาบาลจิตเวช และการพยาบาลอนามัยชุมชน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละสาขา ไม่สามารถจัดให้ผู้เรียนทุกคนได้รับประสบการณ์ตรงเหมือนกันทุกประการ อันเนื่องมาจากโรคที่เกิดมักแตกต่างกันตามฤดูกาล อากาศ เศรษฐฐานะ วัฒนธรรมและประเพณี

ลักษณะการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ควรขึ้นอยู่กับลักษณะ โครงสร้างของหลักสูตร และลักษณะวิชาที่เรียน และเนื่องจากการสอนภาคปฏิบัติไม่สามารถควบคุมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ เรียนรู้โดยตรงเหมือนกันทุกประการ จึงควรกำหนดลักษณะการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์โดยทางอ้อม ทั้งนี้การจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ ควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหลัก เป้าหมายขั้นสูงสุดที่หลักสูตรต้องการ ควบคุมลักษณะพยาบาลวิชาชีพคือ มีความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพ มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความตื่นตัวสร้างสรรค์ความเป็นวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า มีความเอื้ออาทรต่อผู้รับบริการด้วยความจริงใจ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนอยู่เสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

Chruden และ Cherman (1968) ได้กล่าวถึงการประเมินผลภาคปฏิบัติว่าเป็นการพิจารณาผลงานที่ได้เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประเมินผลภาคปฏิบัติของบุคคล นอกจากจะประเมินด้านปริมาณและคุณภาพของงานแล้ว ควรคำนึงถึงการประเมินด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความคิดริเริ่ม เพราะคุณลักษณะเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน แม้จะไม่ปรากฏเป็นผลงานโดยตรง แต่จะมีส่วนช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

Alexander (1972) ได้แสดงทัศนะต่อการประเมินผลภาคปฏิบัติว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานใด ๆ ควรมุ่งที่ผลงาน โดยต้องพิจารณาถึงปัจจัยพื้นฐาน ในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งประกอบกัน หลายประการ คือ ลักษณะงาน สภาพอารมณ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ทำงาน รูปแบบการบริหาร แรงกดดันภายในหน่วยงาน สิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก แรงจูงใจในการทำงาน และคุณสมบัติส่วนตัวในด้านต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ และสิ่งอื่น ๆ

Reilly (1980) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคุณภาพของการกระทำหรือเหตุการณ์ในทางการศึกษาพยาบาล หมายถึงกระบวนการหนึ่งหรือหลาย ๆ กระบวนการที่อาจารย์ใช้ตัดสินความสำเร็จของนักศึกษาตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากแนวคิดของนักศึกษา เกี่ยวกับการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล จะเห็นได้ว่า เป็นการพิจารณา ดัดแปลงคุณภาพความสามารถการกระทำหรือเหตุการณ์ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะเฉพาะตัว ความรู้ เจตคติ และทักษะ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้น

Yura และ Walsh (1972) ได้เสนอแนวทางในการประเมินผลว่า ควรคำนึง

1. ประเมินผลใคร (Who) ผู้ประเมินต้องวิเคราะห์ว่ากำลังประเมินใคร เนื่องจากบุคลากรพยาบาลมีหลายระดับ
2. ประเมินทำไม (Why) ในการประเมินผลจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายว่า ต้องการประเมินเพื่ออะไร
3. ประเมินอะไร (What) คือ ผู้ประเมินต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมินให้แน่นอนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมินโดยระบุเป็นกริยาที่สามารถกระทำได้ (Active verb) และไม่ควรมุ่งเฉพาะเทคนิคทางด้านพยาบาลอย่างเดียว
4. ประเมินเมื่อใด (When) การประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่อง จึงต้องสังเกตทุกวัน แล้วจึงกำหนดประเมินออกมา ทำตารางเอาไว้ หลังการประเมินควรอภิปรายร่วมกันเพื่อแก้ไข
5. ประเมินที่ไหน (Where) ควรประเมินขณะที่ผู้ถูกประเมินกำลังปฏิบัติงานอยู่
6. ประเมินอย่างไร (How) อาจทำได้โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ จากการสังเกตพฤติกรรม โดยใช้แบบฟอร์มที่สร้างไว้

การประเมินผลภาคปฏิบัตินั้น ต้องใช้การสังเกตทุกขั้นตอนอย่างละเอียด และควรเก็บข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เช่น ผู้ป่วย เพื่อนร่วมงาน หรือให้ประเมินตัวเองเพื่อจะได้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการศึกษาพยาบาลและฝ่ายบริการ

การเรียนวิชาชีพยาบาลต้องอาศัยคลินิกเป็นที่ฝึกปฏิบัติ เพราะความสำเร็จของการเรียนวิชาพยาบาลคือ สามารถปฏิบัติการพยาบาลเชิงพยาบาลวิชาชีพ ให้การพยาบาลด้วยความรู้ทางปัญญา ด้วยทักษะ (ฟาริดา อิบราฮิม, 2535) การเรียนการสอนภาคปฏิบัติจึงเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างอาจารย์พยาบาล ซึ่งมาจากฝ่ายการศึกษาและครุคลินิก หรือหัวหน้าหอผู้ป่วยหรือพยาบาลประจำการ ซึ่งมาจากฝ่ายบริการ ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจึงควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการในหอผู้ป่วยนั้น ศึกษาแนวคิดวิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ และเทคนิคที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษารู้ในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม การที่อาจารย์พยาบาลเข้าไปมีส่วนร่วมในทีมการพยาบาล เพื่อให้การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยเป็นครั้งคราว อาจส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศความเป็นกันเอง และเกิดความเข้าใจอันดี (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์, 2525)

การศึกษาภาคปฏิบัติ นักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ด้วยตนเองทั้งในเหตุการณ์ปกติและฉุกเฉิน ได้ศึกษาและปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ประจำวัน และแสดงออกถึงพฤติกรรมความเจริญ และพัฒนาการในด้านส่วนตัว และวิชาชีพ การศึกษาภาคทฤษฎีเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมการศึกษาภาคปฏิบัติให้สมบูรณ์ขึ้น แต่ขณะเดียวกันการศึกษภาคปฏิบัติ นักศึกษาก็สามารถนำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์มาเสริมในภาคทฤษฎีด้วย ฉะนั้นการจัดการศึกษาวิชาชีพยาบาลจึงต้องให้มีความสอดคล้องกันระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ เพราะการศึกษาทั้งสองฝ่ายจะช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันให้เป็นการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ (สุวรรณ สุขธรรมนิรันดร์, 2530) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของการศึกษาพยาบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการบริการที่ดีควบคู่ไปด้วย นั่นคือ การศึกษาพยาบาลและการบริการพยาบาลที่ดีควบคู่ไปด้วยกัน การศึกษาพยาบาล และการบริการพยาบาลจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (สมจิต หนูเจริญกุล, อ่างใน สุวรรณ สุขธรรมนิรันดร์, 2530) ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่เตรียมบุคคลให้กับฝ่ายบริการ เพื่อให้บริการแก่ผู้รับบริการในสังคม และต้องอาศัยฝ่ายบริการในการฝึกภาคปฏิบัติ ซึ่ง Jacobson (1966) กล่าวว่า ความคาดหวังของนักศึกษา จากบุคคลในฝ่ายบริการ ซึ่งหมายถึง หัวหน้าหอผู้ป่วย ครุคลินิก และพยาบาลประจำการ ดังนี้คือ

1. มีความพร้อมเสมอในการให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษา
2. มีความสามารถให้หลักการเพื่อใช้เป็นพื้นฐานการปฏิบัติการพยาบาล
3. มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้เกี่ยวข้อง
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
5. มีความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่
6. ประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดวัตถุประสงค์ของการศึกษา

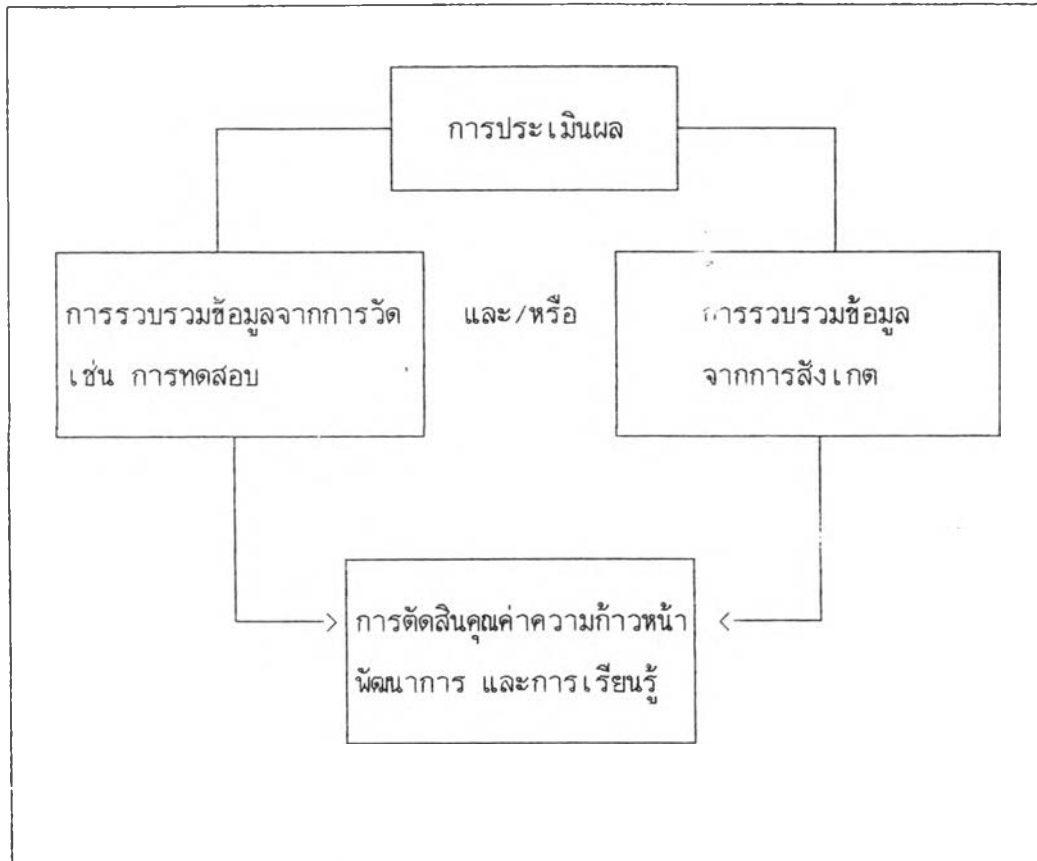
ภาคปฏิบัติเป็นเกณฑ์

ดังจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ของฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการ มีความสำคัญยิ่งต่อการผลิตบุคลากรทางการพยาบาล จะขาดเสียอย่างใดอย่างหนึ่งมิได้ และหน้าที่สำคัญที่ทั้งฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการพึงกระทำร่วมกัน คือ การประเมินผลการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในหอผู้ป่วย เพื่อตัดสินคุณค่า คุณภาพ และพัฒนาการ ตลอดจนความสามารถในการเรียนรู้ ทั้งพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย

แนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการประเมินผล

การศึกษากิจกรรมการประเมินผล มีวัตถุประสงค์เพื่อทำนวยกิจกรรม หรือการดำเนินงาน ตลอดจนข้อบกพร่องในการกำหนดกิจกรรม หรือกระบวนการที่นำไปปฏิบัติ ตั้งแต่ขั้นการวางแผนเตรียมข้อมูล เพื่อการตัดสินใจ วิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบกิจกรรมหรือกระบวนการหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ สามารถอธิบายการดำเนินงาน ตลอดจนการตรวจสอบผลงาน และอุปสรรค โดยมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการ เพื่อนำไปปฏิบัติ และแก้ไขให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (Worthen และ Sanders, 1977)

1. แผนภูมิแสดงการประเมินผล

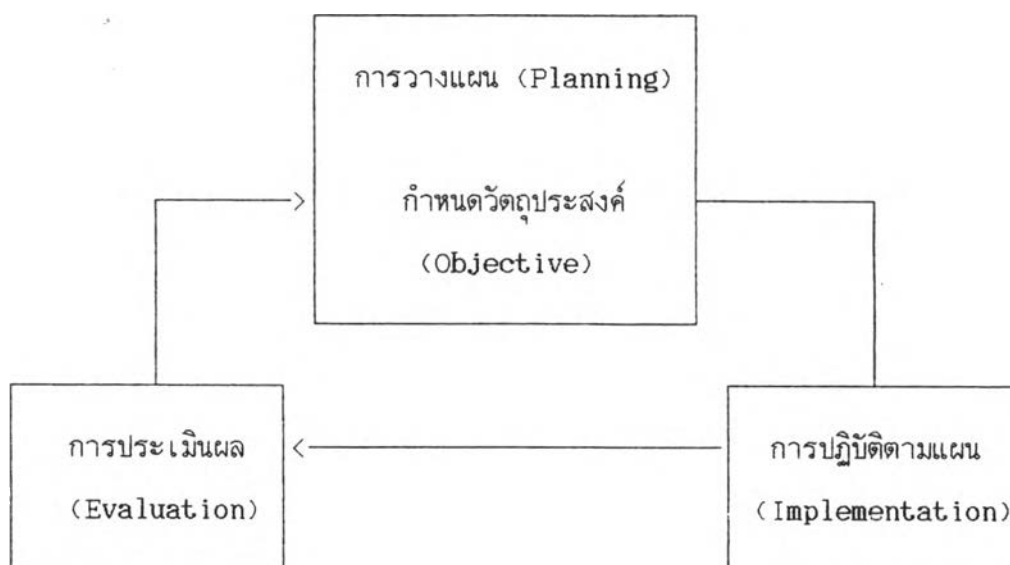

อ้างอิงใน Gronlund and Linn (1990)

การประเมิน เกิดจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัด (Measure) และหรือจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต เพื่อนำมาตัดสินคุณค่า คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือทักษะ รวมทั้งความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และพัฒนาการของนักศึกษา (Gronlund and Linn, 1990)

การประเมินผลทางการศึกษา เป็นการประเมินกิจกรรมหรือกระบวนการทุกขั้นตอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนั้นการประเมินผลจึงเป็นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่มีจุดมุ่งหมายเด่นชัด มีกิจกรรมการปฏิบัติงานที่นำไปสู่จุดหมายปลายทาง โดยกำหนดจุดเริ่มต้น ระยะเวลาดำเนินการ และจุดสิ้นสุดการดำเนินการ อย่างมีระบบ กิจกรรมการประเมินผล จึงมีลักษณะ 3 ระยะ คือ

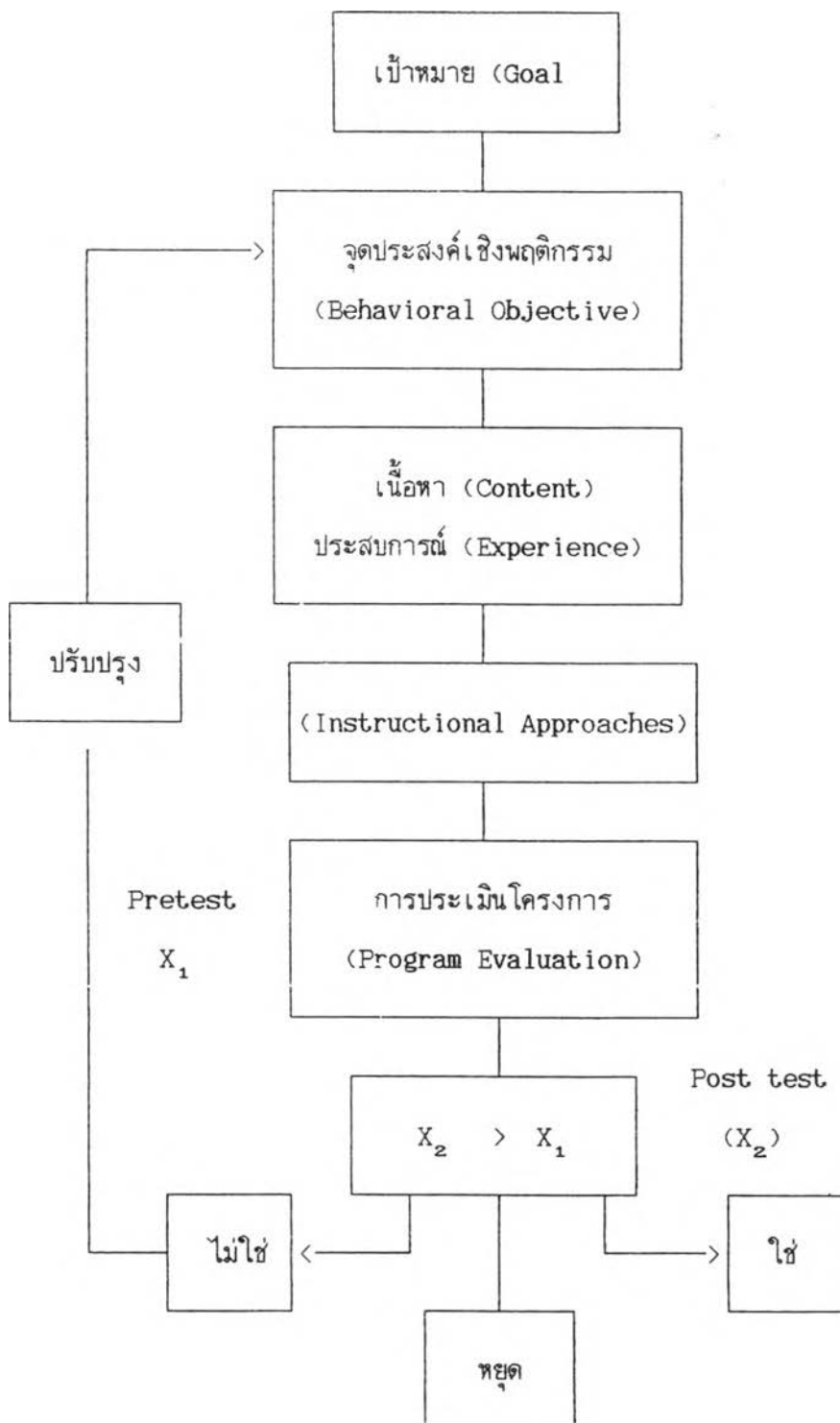
1. ระยะการวางแผนหรือกำหนดวัตถุประสงค์ (Planning)
2. ระยะการปฏิบัติ (Implementation)
3. ระยะการประเมินผล (Evaluation)

2. แผนภูมิแสดงขั้นตอนการประเมินผล
อ้างอิงใน สมประสงค์ ปิ่นจินดา (2526)

รูปแบบการประเมินผลการศึกษาของ Tyler

3. แผนภูมิการประเมินผลการศึกษาแบบ Tyler's Model

อ้างถึงใน สมประสงค์ ปิ่นจินดา (2526)

Tyler's Model (Ralph Tyler, 1974) เป็นรูปแบบการประเมินที่ต้องตรวจสอบว่าเมื่อดำเนินการไปแล้ว สามารถบรรลุผลตามจุดประสงค์อย่างน้อยเพียงใด มุ่งดูที่ผลสำเร็จเป็นสำคัญ รูปแบบนี้เหมาะที่จะประเมินการสอนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใดบ้าง กำหนดออกมาเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) ให้เด่นชัด ในการประเมินจะดูที่ผลสำเร็จในขั้นสุดท้ายเท่านั้นว่าผลที่ได้ในการประเมินครั้งหลังมากกว่าครั้งแรกหรือไม่ ถ้าตอบว่า ไม่ใช่ ก็จะต้องนำไปปรับปรุงโครงการ โดยพิจารณาที่จุดประสงค์ เป้าหมาย พิจารณาว่าสอดคล้องกับเป้าหมายหรือไม่ จุดประสงค์ที่กำหนดไว้สูงเกินไปหรือไม่ ถ้าสูงเกินไปก็ต้องปรับลงมาหรือถ้ากำหนดไว้แคบเกินไปก็ต้องขยายให้กว้างยิ่งขึ้น แต่ถ้าพิจารณาจุดประสงค์แล้วพบว่าดี ก็จะต้องไปประเมินเนื้อหาต่อไป

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2533) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินผล การปฏิบัติการพยาบาล ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผล
2. กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล
3. กำหนดวิธีที่จะประเมินผล ซึ่งมีหลายวิธี ทั้งนี้ต้องกำหนดให้มีเครื่องมือหลักไว้อย่างหนึ่ง และใช้วิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ผลการประเมินถูกต้องตรงตามความเป็นจริง และยุติธรรมที่สุด วิธีที่นิยมใช้มากคือ

- 3.1 วิธีมาตราส่วนประมาณค่า
- 3.2 วิธีกาเครื่องหมายตามรายการ
- 3.3 บันทึกเหตุการณ์สำคัญ
- 3.4 บันทึกพฤติกรรมเฉพาะ (Anecdotal record) เป็นการบันทึกพฤติกรรมพยาบาลในกระตาศธรรมดา หรืออาจใช้แบบฟอร์มที่จัดทำขึ้น และบันทึกตามวันเวลา และตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยหลีกเลี่ยงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้บันทึก ทั้งนี้เพราะอาจนำมาใช้ยืนยันแก่ผู้ถูกนิเทศได้ และเพื่อป้องกันการหลงลืม เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาแปลความและประเมินผลงานได้
- 3.5 การสัมภาษณ์ หรือการซักถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม และเพื่อให้ข้อมูลที่ได้ชัดเจนถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

- 3.6 วิธีประเมิน โดยอิสระไม่ต้องมีแบบประเมิน
- 3.7 วิธีประเมินเป็นกลุ่ม โดยใช้ผู้ประเมินหลายคน
4. กำหนดตัวผู้ประเมิน คือ อาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย จะต้องกำหนดระยะเวลาในการประเมินที่แน่นอนสม่ำเสมอ
5. การนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

Hegyvary และ Hausmann (1979) ได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการประเมินผล ควรประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ และมาตรฐานในการประเมินผล
2. สังเกต บันทึก และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐาน
3. วิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลที่รวบรวมไว้ของแต่ละคน และพิจารณาตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติตามมาตรฐานที่ได้วางไว้

วิเชียร ทวีลาภ (2518) ได้เสนอวิธีการที่จะช่วยให้การประเมินผลการพยาบาลมีความแน่นอน ยุติธรรม ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาล ให้แน่นอน และแบ่งเฉพาะพฤติกรรมที่สามารถวัดได้
2. การประเมินผลที่ได้ผลแน่นอน ควรจะมีการพิจารณาหลาย ๆ อย่างคือ
 - 2.1 แบบประเมินควรสร้างให้เป็นปรนัย
 - 2.2 มีการประเมินผลงานของตนเอง
 - 2.3 มีการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล (Individual conference)
 - 2.4 การประเมินที่กระทำโดย หัวหน้าหอผู้ป่วยและหัวหน้าทีมการพยาบาล
3. การติดตามประเมินผล ควรได้กระทำทุกครั้ง เมื่อกิจกรรมการพยาบาลนั้นสิ้นสุดลง
4. ทำบันทึกประจำวันแต่ละคน เพื่อเป็นหลักฐานว่าพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นความจริง และเพื่อป้องกันการหลงลืม
5. พยายามหาข้อมูลให้ได้มากที่สุดจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

6. ควรมีการจذبบัณฑิตที่ เพื่อความถูกต้องและมีการวิเคราะห์เหตุการณ์ เหล่านั้นเป็นระยะ ๆ

7. การประเมินผล ควรแบ่งออกมาในรูปของดัชนีแห่งความสำเร็จ ซึ่งสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับความสามารถของบุคคล ระดับความสามารถ ซึ่งควรทำโดยวิธีการจัดลำดับ

สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์ (2525) กล่าวถึง หลักการและ ขั้นตอนการดำเนินการประเมินผลการเรียนการสอนในหอผู้ป่วย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในหอผู้ป่วย แล้วกำหนดจุดมุ่งหมาย ของการประเมินผลให้สอดคล้องกัน

2. กำหนดประเภทของประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละระดับควรจะได้รับในระหว่าง ที่ฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย

3. คิดหาหรือกำหนดวิธีการประเมินผล และ/หรือเทคนิคการปฏิบัติที่เหมาะสม กับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียน

4. การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ต้องทำกันอย่างต่อเนื่องหรือเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ สามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียน สามารถวินิจฉัยปัญหา และ/หรือความต้องการ ตลอดจนจุดเด่นในด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนได้

5. กำหนดมาตรฐานไว้เป็นแนวทางสำหรับตัดสินระดับความสามารถ และพัฒนา การของผู้เรียนอย่างมีหลักการและเหตุผล เพื่อช่วยให้การประเมินผลเป็นไปอย่างเท่าเทียม สามารถทำได้และให้เกิดความยุติธรรม

6. การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ครูที่สอนรายวิชา ผู้เรียน และผู้บริหาร เพราะฉะนั้น การประเมินผลการเรียน การสอนจะสำเร็จได้จะต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่ายดังที่กล่าวนี้

7. การประเมินผลควรใช้หลาย ๆ วิธี เพื่อให้การตัดสินเป็นไปอย่างยุติธรรม และเชื่อถือได้

กัญญา สาธร (2516) กล่าวถึง กระบวนการประเมินผลว่าประกอบด้วย

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลให้แน่นอน ว่าต้องการประเมินผล อะไรบ้าง

2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน เช่น อย่งไรจึงจะจัดได้ว่าดีมาก อย่งไรจัดได้ว่าดี และอย่งไรจัดว่าบกพร่อง
3. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีเลือกข้อมูลที่รัดกุม ตามแนวหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน
4. แปลข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้

Guinee (1978) ได้ให้ความเห็นว่า การประเมินผลทางการศึกษาพยาบาล ควรให้นักศึกษาพยาบาลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง และได้เสนอแนวทางการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ดังนี้คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลภาคปฏิบัติ ในหอดผู้ป่วยให้มีความกระจำงชัด เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้ประเมินทราบว่านักศึกษาได้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาคปฏิบัติหรือไม่ และทำให้ผู้ถูกประเมินทราบว่าตนเองได้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาหรือไม่
2. การประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาในแต่ละหอดผู้ป่วย อาจารย์พยาบาลประจำหอดผู้ป่วยแต่ละคนควรมีเกณฑ์ในการประเมินผลที่เหมือนกัน และควรมีคู่มือการใช้เกณฑ์นั้นด้วย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่นักศึกษามากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. การวางแผนประเมินผลและกำหนดเกณฑ์การประเมินผลนักศึกษานั้น ควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะนักศึกษา และพยาบาลหัวหน้าหอดผู้ป่วย มีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาด้วย
4. ควรมีการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกันไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบความก้าวหน้าในการศึกษาของตนเอง และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการฝึกปฏิบัติงานของตนต่อไป
5. อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลแต่ละคน รวมทั้งพยาบาลหัวหน้าหอดผู้ป่วย ควรมีการประชุมเกี่ยวกับผลความก้าวหน้าในการศึกษาภาคปฏิบัติ (Individual conference) เป็นระยะ ๆ หลังจากที่ได้ประเมินไปแล้ว เพื่อสรุปว่านักศึกษาแต่ละคนมีจุดเด่นอะไรบ้างที่ควรคงไว้ และจุดด้อยอะไรบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น และการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาคปฏิบัติของวิชาแล้วหรือยัง วัตถุประสงค์ใดที่นักศึกษาควรเร่งพัฒนาตนเองให้มีประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

6. การประชุมประเมินผลความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาแต่ละครั้ง จะต้องพิจารณาจากผลการประเมินทั้งจากอาจารย์พยาบาลประจำหอผู้ป่วย หัวหน้าหอผู้ป่วย และนักศึกษายาบาลด้วย

7. ควรใช้เทคนิคการประเมินผลหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ตามเกณฑ์ประเมินผลที่ทำเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) การบันทึกพฤติกรรม (Anecdotal record) การบันทึกการปฏิบัติงาน (Check list) การประเมินจากรายงาน การศึกษาผู้ป่วย เป็นต้น เพื่อให้การประเมินผลมีความเที่ยงตรง ยุติธรรม เชื่อถือได้ พร้อมทั้งควรกำหนดน้ำหนักคะแนนในแต่ละวิธีการให้ชัดเจน

จากการศึกษาของ วิภาพร วรหาญ (2527) เรื่อง การเปรียบเทียบผลการประเมินการศึกษาภาคปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการประเมินที่นักศึกษามีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ส่วนหนึ่งของการศึกษาได้เสนอแนวทางที่เป็นขั้นตอนในการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ขั้นตอนการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนที่อาจารย์ผู้สอนทำความเข้าใจในปรัชญาและจุดมุ่งหมายในการศึกษาภาคปฏิบัติของสถาบันให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นวางแผนการเรียนการสอน โดยเฉพาะการประเมินผล การศึกษาภาคปฏิบัติของแต่ละวิชา โดยอาจารย์ประจำแต่ละหอผู้ป่วย ร่วมกันปรึกษา การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และกำหนดเกณฑ์ร่วมกัน พร้อมทั้งการกำหนดการแปลผลคะแนนที่ได้เป็นเกรดร่วมกัน รวมถึงการให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละกิจกรรมมากน้อยแค่ไหน โดยยึดปรัชญาของสถาบัน และวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาคปฏิบัติของวิชานั้น ๆ เป็นสำคัญ

ข. ขั้นตอนประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวางแผนประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในแต่ละหอผู้ป่วย ตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ โดยอาจารย์ผู้สอนในหอผู้ป่วยนั้น ร่วมวางแผน ประเมินผลร่วมกับหัวหน้าหอผู้ป่วย และนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงาน และวางแผนการดำเนินการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด 3 ระยะ แล้วจึงประเมินผลสรุปรวม

ขั้นตอนที่ 4 ประชุมประเมินความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual conference for formative evaluation) ตามแผน

การดำเนินการประเมินผล ครั้งแรกคือ เมื่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานไป 1 ใน 3 ของเวลาทั้งหมด ที่จะต้องปฏิบัติในหอผู้ป่วยนั้น ๆ โดยนักศึกษาแต่ละคนจะประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง ออกมาเป็นคะแนนตามเกณฑ์การประเมินผล และนำผลมาประชุมร่วมกับอาจารย์ประจำหอ และหัวหน้าหอผู้ป่วยเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย

ขั้นตอนที่ 5 ประชุมประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักศึกษา เป็นรายบุคคล (Individual conference for formative evaluation) ครั้งที่ 2 เมื่อนักศึกษาปฏิบัติงานไป 2 ใน 3 ของเวลาทั้งหมด ทำเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 6 ประชุมประเมินความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา เป็นรายบุคคล (Individual conference for formative evaluation) ครั้งที่ 3 กระทำเช่นเดียวกับ ขั้นตอนที่ 4 แต่กระทำเมื่อสิ้นสุดการให้ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้นแล้ว

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินผลสรุปรวมในแต่ละหอผู้ป่วย (Summative evaluation) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นรายบุคคล ยึดคะแนนที่ได้จากการประเมินผล ครั้งที่ 3 เป็นสำคัญ โดยพิจารณาความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ร่วมกับการประเมินผลของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และการประเมินตนเองของนักศึกษา พร้อมทั้งแจ้งให้นักศึกษาทราบผลสรุปนั้นด้วย

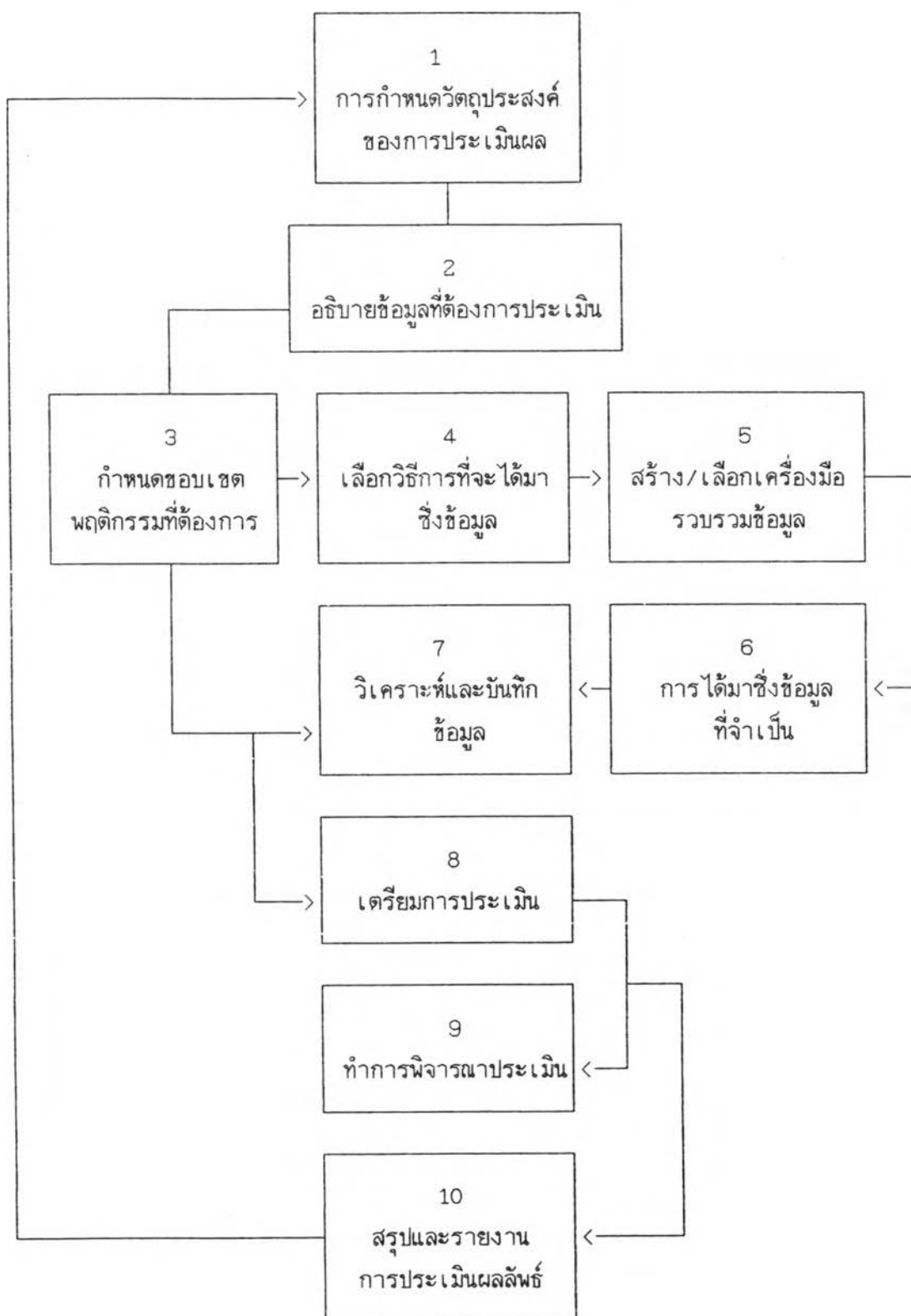
การประเมินของอาจารย์ประจำหอผู้ป่วย พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และนักศึกษาประเมินตนเอง ระยะเวลาที่ 1 และ 2 ไม่ได้นำมาพิจารณาเป็นผลการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติของนักศึกษาแต่ละคน โดยตรง แต่เพื่อเป็นการกระตุ้นนักศึกษา ส่วนการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วย เพื่อดูว่านักศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการฝึกปฏิบัติในแต่ละหอผู้ป่วยมากน้อยเพียงใด

ประทุม เจริญผล (2525) ได้เสนอกระบวนการประเมินผล 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนเตรียมการประเมินผล การเตรียมการประเมินผลมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการประเมินผล
2. ขั้นตอนวางแผนประเมินผล ประกอบด้วยวิธีการดำเนินงาน 5 ประการ คือ
 - 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน
 - 2.2 การกำหนดข้อมูลที่ต้องการ
 - 2.3 การกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูล

- 2.4 การวางแผนวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.5 การวางแผนปฏิบัติการประเมินผล
- 3. **ขั้นการรวบรวมข้อมูล** เป็นขั้นดำเนินการประเมินผลตามวิธีการและทิศทางที่วางแผนไว้
- 4. **ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล**
 - 4.1 ตรวจสอบความสัมพันธ์และแปลความหมาย
 - 4.2 จัดหมวดหมู่
 - 4.3 สรุปข้อมูล
 - 4.4 หาความสัมพันธ์ของข้อมูล และเปรียบเทียบตามแนวทางที่วางไว้
 - 4.5 แปลความหมายจากผลการวิเคราะห์
- 5. **ขั้นการรายงาน** ประกอบด้วย
 - 5.1 สรุปการประเมินผลเป็นตอน ๆ
 - 5.2 จัดแบ่งความรับผิดชอบในการทำรายงาน
 - 5.3 พิจารณาร่วมกันในรายงาน เพื่อให้ได้รับความเห็นชอบ และยอมรับในรายงาน

4. แผนภูมิแนวทางการปฏิบัติการประเมินผล

อ้างถึงใน TenBrink (1974)

TenBrink (1974) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การประเมินผล โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผล การอธิบายข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการประเมิน ว่าผู้ประเมินต้องการประเมินอะไรให้ชัดเจน จากนั้นจึงกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่ต้องการประเมิน แล้วจึงเลือกวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ จากนั้นจึงสร้างหรือเลือกเครื่องมือรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็น ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และบันทึก หลังจากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลเพื่อเตรียมการประเมิน แล้วจึงดำเนินการพิจารณาประเมินตัดสิน พัฒนาการ หรือความสามารถตามขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการ เพื่อทำการสรุปและรายงานผลการประเมินที่ได้ในขั้นนี้ผู้ประเมินนำผลการประเมินไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผล ตามที่กำหนดไว้

จะเห็นได้ว่านักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรม กระบวนการ หรือขั้นตอนการประเมินผลภาคปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาประยุกต์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

กิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ

กิจกรรมประเมินผลภาคปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่อาจารย์พยาบาลประจำแต่ละหอผู้ป่วย และหัวหน้าหอผู้ป่วย ได้จัดกระทำ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการประเมินผลเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งความแม่นยำในการประเมินผล และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ระยะคือ

1. ระยะการวางแผน เป็นระยะที่อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย เตรียมการล่วงหน้าเกี่ยวกับการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษา เพื่อแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมสำคัญให้บรรลุเป้าหมายของการประเมินผลตามที่ต้องการ
- ระยะการวางแผนเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันจะขาดเสียมิได้ ในการทำงานจำเป็นต้องมีการวางแผน และควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผน (กิตติมา ปรีดีติติก, 2532) สำหรับการประเมินผลภาคปฏิบัติ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงคือ อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ดังนั้น ในระยะการวางแผนอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย จึงควรร่วมกันรับฟังการชี้แจงเพื่อรับทราบนโยบาย ปรัชญาการศึกษาของ

สถาบัน วัดอุประสงค์ของสถาบัน และวัดอุประสงค์ของการศึกษาภาคปฏิบัติ หลังจากนั้นจึงร่วมกันวางแผนประเมินผลเพื่อกำหนด

- 1.1 วัดอุประสงค์ของการประเมินผล
- 1.2 ขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล
- 1.3 วิธีการวัด
- 1.4 การสร้างเครื่องมือวัด
- 1.5 เกณฑ์การวัด
- 1.6 ระยะเวลาประเมินผล
- 1.7 ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล

2. ระยะการวัด เป็นระยะที่อาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย ได้ทำการตีค่าหรือให้ค่า คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือทักษะในการให้การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ในระหว่างศึกษานหอผู้ป่วย การเขียน การปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย เป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือตัวเลข

TenBrink (1974) ได้กล่าวถึงการได้มาซึ่งข้อมูลที่สำคัญในการวัดดังนี้

1. การให้ข้อมูลที่นักศึกษาควรทราบเกี่ยวกับการประเมินผลว่า คาดหวังอะไร ต้องการวัดและประเมินอะไร ใช้วิธีการใด ทั้งนี้เพื่อนักศึกษาจะได้เตรียมตนเองด้านความรู้และอารมณ์
2. การใช้เครื่องมือวัด จากสิ่งที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่สังเกตเห็น ควรจะต้องใช้เครื่องมือในการวัด โดยยึดหลัก
 - 2.1 สังเกตพฤติกรรมจากสิ่งที่เห็นหรือได้ยินมากกว่าการใช้ความรู้สึก
 - 2.2 ความผิดพลาดอันเกิดจากความสังเกต คือ เกิดความประทับใจที่ดี มีแนวโน้มจะให้คะแนนสูง หรือประทับใจในทางลบก็มีแนวโน้มจะให้คะแนนต่ำ
 - 2.3 มุ่งสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยการใช้ Check list หรือ Rating scale ตามคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการวัด
 - 2.4 สังเกตด้วยความสงบเสงี่ยม ไม่ควรบันทึกข้อมูลต่อหน้า ขณะที่นักศึกษาปฏิบัติงาน ผู้บันทึกควรปลีกตัวออกมาบันทึกอื่น ๆ จากสิ่งที่สังเกตได้

2.5 ทำการสังเกตเป็นระยะ ๆ ควรทำทุกวัน เพื่อให้เกิดความเที่ยง และมีความถูกต้องของข้อมูล

3. การบันทึกข้อมูล

3.1 การบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ (Anecdotal record) เป็นการจดบันทึกในลักษณะของการบรรยายพฤติกรรมที่พบเห็นหรือได้ฝึกอย่างต่อเนื่อง โดยไม่แปร ความหรือเขียนความคิดเห็นของผู้ประเมินลงไป

3.2 การบันทึกพฤติกรรมสำคัญที่เกิดขึ้น แสดงให้ทราบว่า เป็น พฤติกรรมทางบวกหรือทางลบ

4. การใช้เครื่องมือวัด ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การทำสังคมมิติ เพื่อแสวงหาข้อมูล นอกเหนือจากการสังเกต

5. การวิเคราะห์งานจากการตรวจสอบงานที่มอบหมายเพื่อวัดความสามารถ ในลักษณะของทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหาที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น จากการบันทึก ทางการพยาบาล หรือจากการทำงาน

6. การสอบ เป็นการวัดความสามารถทางสติปัญญาการเรียนรู้ในการ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบ

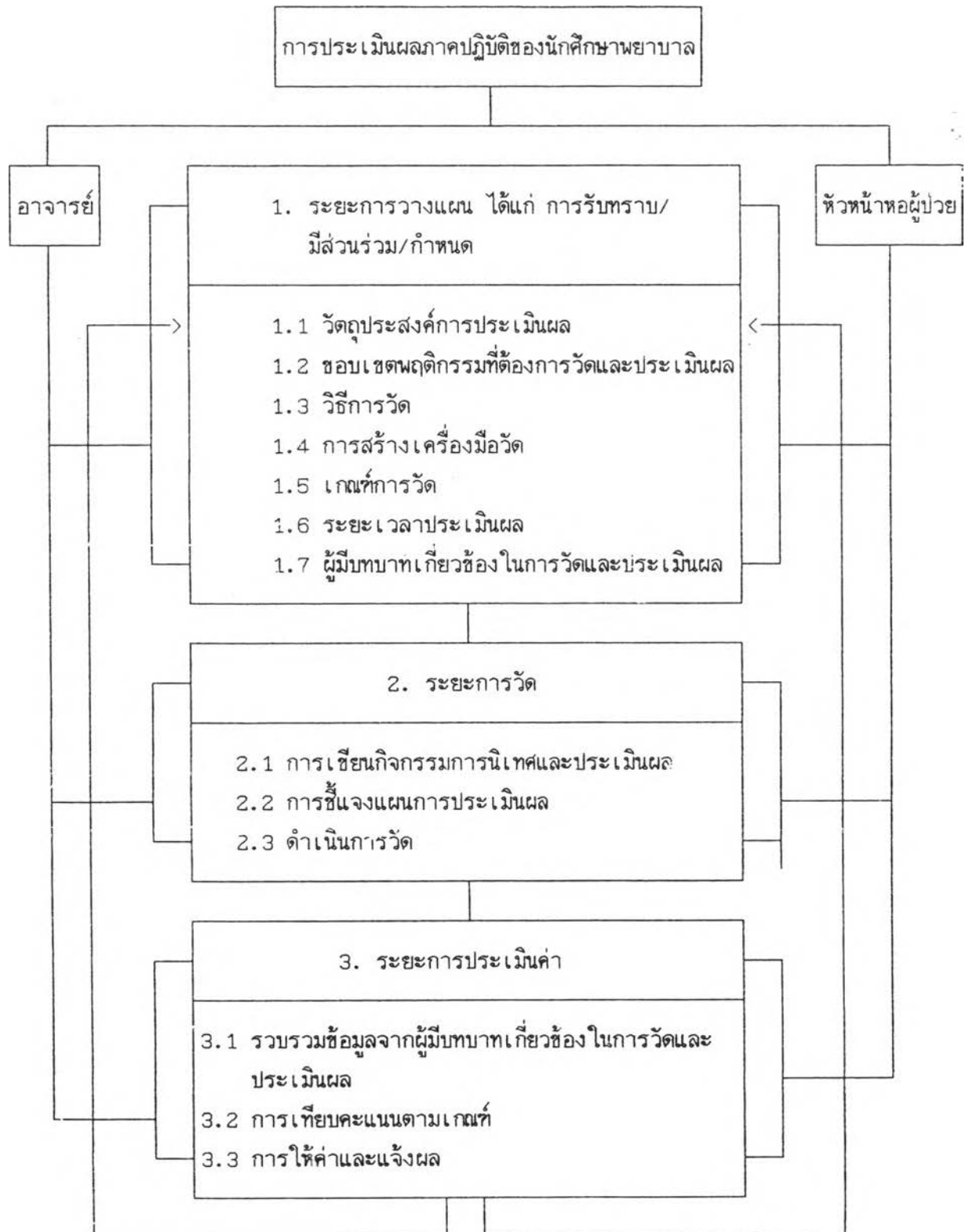
ดังนั้นกิจกรรมในระยการปฏิบัติจึงประกอบด้วย

1. การเขียนกิจกรรมการนิเทศและประเมินผล
2. การชี้แจงแผนการประเมินผล
3. การดำเนินการวัด
 - 3.1 การใช้เครื่องมือ หรือแบบวัด
 - 3.2 การมอบหมายงานและการตรวจสอบ
 - 3.3 การจดบันทึกพฤติกรรม
 - 3.4 การสอบ

3. ระยการประเมินค่า เป็นระยที่อาจารย์ พยาบาล และหัวหน้าทอผู้ป่วย ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัด เพื่อทำการพิจารณาตัดสิน คุณค่า คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือทักษะ ในการให้การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล กิจกรรมระยนี้ ได้แก่

- 3.1 การรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล
- 3.2 การเทียบคะแนนตามเกณฑ์
- 3.3 การให้ค่าและแจ้งผล

กรอบแนวคิดการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

ระยการวางแผน

อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าทอผู้ป่วย มีกิจกรรมดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผล

Rines (1963) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล และได้สรุปแนวคิดว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ควรเน้นจุดประสงค์ทางการปฏิบัติ และพฤติกรรมที่คาดหวังอย่างเหมาะสมจากประสบการณ์ในการเรียน รวมทั้งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการศึกษาภาคปฏิบัติ ดังนี้

1. เพื่อเป็นการวางนโยบายให้นักศึกษา หรือผู้ปฏิบัติงาน ให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายของการศึกษานั้น
2. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนทราบถึงการทำงานของตนเอง อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ในการปรับปรุงการบริหารงานในหน่วยให้มีประสิทธิภาพ
4. เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือการปฏิบัติงานให้ชัดเจน
5. กระตุ้นให้ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงาน ได้แก้ไขส่วนบกพร่องของตนเอง
6. เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานเกิดความมั่นคงทางจิตใจ
7. เป็นหลักฐานรับรองการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาล

สมคิด รัชกาลัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์ (2525) กล่าวถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ ควรให้ครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการทราบ ดังนี้

1. เพื่อทราบพัฒนาการ ระดับความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ ในด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย โดยเน้นที่ ทักษะพิสัย และเจตพิสัย
2. เพื่อเรียนรู้จุดอ่อน ปัญหา หรือความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยตรง หรือเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสม

3. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และยอมรับว่า การประเมินผลเป็นการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ทราบความสามารถของตนเอง และความจำเป็นที่ต้องเรียนต้องฝึกหัด
4. เพื่อเป็นการเสริมให้กับผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น
5. เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะช่วยตัดสินระดับความสามารถในการเรียนภาคปฏิบัติอย่างมั่นใจ และยุติธรรม
6. เพื่อช่วยประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในหอผู้ป่วยของอาจารย์พยาบาล

จินตนา ญินพันธ์ (2536) กล่าวว่า โดยทั่วไปในการศึกษาทางพยาบาล-ศาสตร์ ระดับการเรียนรู้เชิง Cognitive ของนักศึกษาพยาบาลในระดับวิชาชีพ คือ ความรู้ ความเข้าใจ 30 % การนำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล 70 % ตารางที่ 1 การให้น้ำหนัก (Weighting) ของการวัดในแต่ละ Domain

	การเรียนรู้เชิงพุทธิพิสัยทุกระดับ	การแก้ปัญหา	การเรียนรู้ด้านทักษะ
ทฤษฎี	60 %	40 %	-
ปฏิบัติ	-	20 %	80 %

อ้างอิงใน จินตนา ญินพันธ์ (2536)

ดังนั้น การกำหนดจุดประสงค์ของการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ จึงเป็นแนวทางในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย ซึ่งควรให้ครอบคลุมพัฒนาการด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย และทำให้ทราบจุดอ่อนและปัญหาของผู้เรียน ช่วยประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาภาคปฏิบัติ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล การประเมินผลภาคปฏิบัติ สิ่งสำคัญยิ่ง คือการที่ผู้ประเมินกำหนดแน่ชัดลงไปเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ ความสามารถ

และพัฒนาการของนักศึกษาด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยที่จำเป็นในภาคปฏิบัติ 5 ประการ (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์, 2525)

1. ทักษะในการนำแนวความคิด และหลักวิทยาศาสตร์ หรือทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ในการให้การดูแล การพยาบาลผู้ป่วยเป็นรายบุคคล (Caring skill) การปฏิบัติการ (Technical skill)

2. ทักษะในการสังเกตและการให้เหตุผล เป็นทักษะที่สำคัญมากสำหรับการวางแผนการพยาบาล และการเลือกใช้วิธีการพยาบาลแก่ผู้ป่วย

3. ทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ความสังเกตของตนได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นในหมู่บุคลากรระดับต่าง ๆ

4. ทักษะในการพิจารณาตัดสินใจ การใช้ความคิดหาเหตุผลและการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับการให้การดูแล การพยาบาลผู้ป่วยเป็นรายบุคคล (Caring skill) และการปฏิบัติการต่าง ๆ (Technical skill) ทักษะที่ช่วยส่งเสริมด้านการตัดสินใจ ได้แก่ การแก้ปัญหาของผู้ป่วย การรวบรวมสิ่งที่สังเกตได้ การกำหนดแผนปฏิบัติงาน และลงมือปฏิบัติจริง การประเมินแผนการพยาบาล ความสามารถในการอธิบายและรายงานผลจากการสังเกต การให้ความร่วมมือประสานงานกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ และการสอนผู้ป่วยได้ตามที่จำเป็น

5. ทักษะทางกลไก (Motor skill) เป็นทักษะการเคลื่อนไหวเพื่อปฏิบัติการพยาบาลต่าง ๆ โดยปฏิบัติงานอย่างมีความรู้ มีเหตุผลทางวิชาการ มีความมั่นใจ ทำได้รวดเร็ว โดยคลัดโม่มีติ หรือด้วยความชำนาญคล่องแคล่ว

วิธีการกำหนดขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล

ศึกษาปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ และวิทยาลัยพยาบาลทหารทัพอากาศ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำมาเป็นหลักในการกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญ ซึ่งนำมาเป็นขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการประเมินผล ดังต่อไปนี้

1. นำความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีระบบ

2. ใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ
 3. บริหารและนิเทศงานในองค์การพยาบาลได้
 4. เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
 5. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ ต่อสังคม
 6. มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. วิธีการวัด เป็นการให้ค่าหรือตีค่าเหตุการณ์ พัฒนาการ หรือความสามารถ เป็นตัวเลข

วิธีที่ใช้ในการวัดภาคปฏิบัติ ได้แก่

1. การสังเกต (Observation) เป็นกระบวนการหรือการกระทำที่มีการรวบรวมข้อมูลเชิงพรรณนา หรือข้อมูลเชิงปริมาณ (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์, 2525) สามารถศึกษาเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลให้กับวิชาชีพพยาบาลเป็น เวลานาน (Guinee 1978) โดยมีการกำหนดไว้ก่อนว่าจะทำการรวบรวมข้อมูลเท่าใด เวลา ใด ที่ไหน และจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า ใช้สำหรับตรวจสอบการทำงานของบุคลากร ในด้าน ความใส่ใจ เจตคติ ความสนใจ ทักษะขั้นตอนการทำงาน อาจะสังเกตความก้าวหน้า ในการดำเนินการด้วย (สมประสงค์ ปิ่นจินดา, 2526) ผู้สังเกตต้องบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งสามารถบรรยายเหตุการณ์การพยาบาล คุณภาพ และผลผลิตจากการกระทำ ลักษณะการ คอบคำถาม และปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Gronlund and Linn, 1990) ปัญหาที่พบจาก การสังเกต คือ ความเที่ยงของผู้สังเกต การช่วยให้เกิดความเที่ยงในการสังเกต คือ การ สังเกตด้วยความระมัดระวัง และใช้เครื่องมือ หรือแบบสังเกตที่ได้มาตรฐาน เพื่อทำให้เกิด ความชัดเจนในจุดที่ต้องการสังเกต (Ackerman และ Lohnes, 1981) นอกจากนั้น การ เตรียมแผนการสอน การนิเทศ จะช่วยให้การสังเกตเป็นไปอย่างเฉพาะเจาะจง และใช้วิธี การอื่น ๆ ช่วย เช่น การทดสอบ การอภิปราย การถามคำถาม เป็นเครื่องประกอบการ สังเกต
2. การบันทึกเหตุการณ์ที่สังเกตได้ (Anecdotal records) เป็นวิธีการวัด และประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วยวิธีหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการสังเกต (Reilly,

1980) การบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้สามารถกระทำได้ง่ายโดยอาจารย์หรือผู้ประเมินไม่ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมที่สังเกตว่าถูกหรือผิด มักกระทำในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ การบันทึกพฤติกรรมของนักศึกษาโดยการตัดสินใจให้คุณค่าการกระทำเป็นสิ่งขัดกับการบันทึกโดยวิธีการนี้ การบันทึกควรเขียนให้ได้ใจความ (Reilly, 1980) และควรเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในปัจจุบัน ปัญหาของการบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ทั้งหมด คือ อาจารย์ไม่แน่ใจ ไม่ทราบว่า จะเป็นทำอะไร เกี่ยวกับผู้เรียน บันทึกตามความคิดเห็นของอาจารย์แต่ละคน บันทึกบ้าง ไม่บันทึกบ้าง แล้วแต่โอกาส การแก้ปัญหาคือการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียน ผู้สอนเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เข้าใจและยอมรับพฤติกรรมสำคัญ การจดบันทึกควรทำทันทีภายหลังการสังเกตสิ้นสุดลง (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์, 2525)

3. การบันทึกพฤติกรรมสำคัญ (Critical incident records) แสดงให้ทราบว่า เป็นพฤติกรรมทางบวกหรือทางลบ (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์, 2525) ซึ่ง Reilly (1980) กล่าวว่า มีความแตกต่างจากการบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ (Anecdotal records) คือ สามารถบ่งบอกถึงความแตกต่างของผลที่เกิดจากการกระทำได้ การบันทึกพฤติกรรมสำคัญ คือ การรวบรวมข้อมูลชนิดหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นตัวบ่งบอกเฉพาะ ซึ่งสามารถบอกถึงพฤติกรรมที่เป็นทั้งทางบวกและทางลบได้ ปัญหาที่พบคือ การชี้ขาดว่า อย่างไรเป็นพฤติกรรมบวกหรือพฤติกรรมสร้างสรรค์ อะไรคือ พฤติกรรมลบ หรือไม่พึงปรารถนา ลักษณะเช่นนี้อาจารย์ควรประชุมตกลงกัน เกี่ยวกับพฤติกรรมที่สามารถยอมรับว่าเป็นพฤติกรรมทางบวก หรือพฤติกรรมทางลบ โดยยึดวัตถุประสงค์ การให้ปฏิบัติรายวิชาเป็นหลัก (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์, 2524)

4. การตรวจผลงาน หรือการสำรวจรายการ (check list) คือ การบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตโดยมีแบบฟอร์มที่ระบุสิ่งที่ต้องการสังเกตไว้ (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์, 2525) ประกอบด้วยรายการขั้นตอนของการปฏิบัติงาน กิจกรรมต่าง ๆ เมื่อมีกิจกรรมนั้นเกิดขึ้น เพื่อต้องการทราบว่าพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นตามรายการที่กำหนดไว้หรือไม่ การใช้แบบสำรวจรายการควรระบุคุณลักษณะ หรือสิ่งที่ต้องการสังเกตให้ชัดเจน ผู้สังเกตไม่ควรบันทึกพฤติกรรมที่ไม่แน่ใจ (สมบุญ ภู่นวล, 2525)

5. แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เป็นการบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ โดยมีแบบฟอร์มตารางประเมินค่ากำกับ และบันทึกโดยการเขียนเครื่องหมายลง

ในช่วงประเมินค่า นิยมใช้ในการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักศึกษา สิ่งสำคัญที่ผู้ประเมินต้องรู้คือ ความหมายของมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งปรากฏในลักษณะของการตัดสินคุณค่า ทั้งปริมาณและคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยรายการกิจกรรม ทักษะ หรือทัศนคติ ที่ผู้ประเมินต้องทำการตัดสินความสามารถแต่ละรายการและความหมาย เช่น ดีเลิศ ดีมาก ดี พอใช้ ปรับปรุง (Reilly, 1980) การจับกับสิ่งที่สังเกตได้ ผู้ประเมินต้องตัดสินพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าควรจัดอยู่ในอันดับใด วิธีนี้ผู้สังเกตจะต้องให้ความเห็นด้วยความเป็นกลาง มีการสังเกตและประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การบันทึกนั้นเชื่อถือได้ และต้องใช้ดุลยพินิจตัดสินใจอย่างรอบคอบ (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โภทกานนท์, 2525)

6. กราฟสังคมมิติ (Sociogram) เป็นการบันทึกพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะเมื่อมีการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม ซึ่งนักศึกษาทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นกันอย่างทั่วถึง การบันทึกโดยใช้กราฟสังคมมิตินี้ อาจารย์ต้องรู้จักผู้เรียนทุกคน จึงสามารถเขียนเชื่อมโยงได้ถูกต้อง กราฟสังคมมิตินี้จะช่วยให้ทราบลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาในกลุ่ม และความสามารถเฉพาะบุคคล ในระหว่างการเรียนการสอน (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โภทกานนท์, 2525)

7. แบบทดสอบ สามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ เพื่อประเมินความรู้ ความคิด หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้รับจากการเรียนการสอนในดิถีผู้ช่วยโดยตรง ผลของการสอนจะนำไปใช้พิจารณาประกอบการประเมินผลรวบยอดภายหลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนในหอผู้ป่วยนั้น ๆ การสร้างข้อสอบต้องยึดวัตถุประสงค์ และประสงค์การเรียนรู้ การสอน ในหอผู้ป่วยที่นักศึกษาได้รับ การสอบนี้สามารถกระทำได้ในระยะเริ่มเรียนการฝึกปฏิบัติงาน (pretest) เพื่อทราบระดับความรู้ ความพร้อมของผู้เรียน การสอบเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ของนักศึกษาว่ามีมากน้อยเพียงใด วิธีการสอบมีดังนี้

7.1 แบบสอบแบบปรนัย เป็นแบบสอบที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการให้คะแนน ส่วนใหญ่มุ่งทดสอบความรู้ ความจำ ข้อสอบที่สร้างขึ้นสามารถให้ครอบคลุมเนื้อหาในรายละเอียดได้ และสามารถประหยัดเวลาและรวมคะแนนได้ง่าย เป็นข้อสอบที่ใช้สำหรับบททวนบทเรียนได้ดี

7.2 แบบสอบแบบอัตนัย เป็นการทดสอบความสามารถในด้านบูรณาการ (Integration) ผู้เรียนจะต้องอธิบาย อภิปราย ชยายความ เปรียบเทียบ ระบุข้อความ ประเมิน วิเคราะห์ สรุป วิเคราะห์หรือวิจารณ์ ทฤษฎี มโนทัศน์ กฎ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ได้ รวมทั้งการนำความรู้ไปประยุกต์อย่างเหมาะสมกับสภาพหรือปัญหา การสอนในลักษณะนี้เป็นวิธีที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและออกความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ช่วยให้การเข้าถึงความรู้ลึกซึ้งคิด ทักษะคิด และค่านิยมต่อการเรียนภาคปฏิบัติได้ด้วย

8. การวัดและประเมินจากภาคินพนธ์และการเสนอรายงาน ตามที่มอบหมายให้ หรือจากการบันทึกรายละเอียดของการทำงาน (Workbook) หรือการบันทึกกิจกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำวัน (Diaries) อาจารย์ควรแจ้งให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินผลงานกับน้ำหนักคะแนนของงานแต่ละประเภท และรายงานผลงานของตนว่าอยู่ในระดับใด และสิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง

9. การประชุมร่วมกันระหว่างอาจารย์ประจำหอผู้ป่วยและนักศึกษา (Teacher-Student Conference) อาจารย์อาจพบนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ความรู้ ให้ข้อเสนอแนะกับนักศึกษาได้โดยตรง นักศึกษาสามารถโต้ตอบ หรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ พฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างการประชุมสามารถนำมาตีค่าเป็นคะแนนได้ อาจารย์ควรกำหนดแนวทางหรือหัวข้อเรื่องสำคัญที่จะประชุมร่วมกันไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การประเมินผลเป็นไปตามความต้องการ

10. การประเมินตนเอง (Self-appraisal) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียน และพัฒนาการต่าง ๆ ของตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนใช้ความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล รู้จักใช้ความคิดเพื่อเป็นการสร้างสรรค์ สามารถทำความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้ลึกออกมา และยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง การประเมินตนเองนี้ส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือที่อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้จัดทำ (สมคิด รักษาสัตย์ และ ประนอม โอทกานนท์, 2525)

11. การบันทึกทางการพยาบาล (Nurses' notes) การพิจารณาการบันทึกทางการพยาบาล เป็นวิธีการในการประเมินความสามารถของผู้เรียน ในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทักษะการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน แม่นตรง การบันทึกการพยาบาลนี้จะเป็นข้อมูลในการใช้ประเมินได้ในระยะยาว (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527)

12. การศึกษาพยาบาลเฉพาะกรณี (Nursing Care Studies) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผลผลิตการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยที่นักศึกษาแสดงออกถึงความรู้ความสามารถของตน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในรูปของการศึกษาผู้ป่วยรายบุคคล

13. บันทึกกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ป่วยและนักศึกษา (Process Records) เป็นบันทึกที่ผู้เรียนเขียนขึ้น เพื่อสื่อสารกระบวนการต่าง ๆ ระหว่างนักศึกษาและผู้ป่วย วิธีนี้จะช่วยให้ทราบถึงคุณภาพการพยาบาลของนักศึกษาที่กระทำต่อผู้ป่วยได้ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527)

วิธีการประเมินผลหลายวิธีตามที่กล่าวแล้วข้างต้น ไม่มีวิธีใดที่สามารถประเมินได้ครอบคลุม และสมบูรณ์ทุกด้าน แต่ละวิธีมักมีจุดด้อยของตนเอง ดังนั้นผู้ประเมินควรคำนึงถึงในจุดนี้ การประเมินผลโดยใช้หลาย ๆ วิธีจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ครอบคลุม และแม่นยำ

4. การสร้างเครื่องมือวัด เป็นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ มีขั้นตอนดังนี้

อุทุมพร จามรมาร (2532) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติทั่วไป ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขอบเขต ผู้สร้างต้องตอบคำถามให้ได้ว่า จะสร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ ในเรื่องอะไร วัดกระบวนการ (Process) หรือผล (Product) ผู้เรียนคือใคร มีลักษณะกระบวนการวัดอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 จุดมุ่งหมายในการวัด จุดมุ่งหมายในการวัดภาคปฏิบัติต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน และต้องระบุให้ชัดเจนพอที่จะวัดได้

ขั้นตอนที่ 3 เนื้อหา เนื้อหาของวิชาที่จะวัดนี้ต้องระบุให้ชัดเจนเป็นหมวดหน่วย เรื่อง อย่างเป็นลำดับ และสอดคล้องกันจากใหญ่ลงมาเล็ก จากกว้างลงมาแคบ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ และถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 4 ตารางโครงสร้าง การทำตารางโครงสร้างคือ ทำตาราง 2 มิติ ด้านหนึ่งคือเนื้อหา อีกด้านหนึ่งคือจุดมุ่งหมายในการวัด แล้วใส่น้ำหนักเป็นร้อยละลงในตารางให้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และแผนการสอนของผู้สอน

ขั้นตอนที่ 5 ประเภทข้อความ แบบวัด คะแนน จำนวนข้อ ผู้สร้างตัดสินใจว่าจะมีเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติที่ชนิด แต่ละชนิดใช้การวัดแบบใด เช่น ให้ผู้ตอบตอบเอง หรือการสัมภาษณ์หรือสังเกตพฤติกรรม เครื่องมือแต่ละชนิดเป็นคะแนนเท่าไร และข้อความแต่ละข้อคิดเป็นคะแนนเท่าไร จึงจะสอดคล้องกับน้ำหนักที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

ขั้นตอนที่ 6 เขียนข้อความ เมื่อระบุจำนวนข้อตลอดจนระบุได้ว่าข้อความใดวัดเนื้อหาใด ในจุดมุ่งหมายใด มีรูปแบบเป็นอย่างไรแล้ว ผู้สร้างจึงเขียนข้อความตามเงื่อนไขดังกล่าวจนครบตามจำนวนข้อที่วางแผนไว้ ตรวจสอบภาษาที่เขียนในแต่ละข้อว่าเป็นภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษา มีคำศัพท์ที่เข้าใจไม่ตรงกันหรือไม่ จัดพิมพ์เป็นแบบวัดการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ผล เมื่อสร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติได้แล้ว ผู้สร้างควรทิ้งไว้ประมาณ 1-2 สัปดาห์แล้ว ย้อนกลับมาทดลองทำด้วยตัวเองว่า ตนใช้เวลา นานเท่าไร มีปัญหาในเรื่องใดบ้าง แก้ไขจุดอ่อน ตลอดจนกำหนดเวลาในการใช้เครื่องมือ แล้วจึงนำเครื่องมือไปใช้กับผู้เรียน ควรให้คะแนนรายคน รายข้อ และคะแนนรวม เลือกข้อความที่มีคุณสมบัติดังนี้ไว้ คือค่าเฉลี่ยอยู่ตรงกลาง การกระจายกว้าง ความโต้ง-แบน ใกล้เคียงค่า 0 (ปรกติ) ค่าความเบ้ใกล้เคียงค่า 3 (ปรกติ) สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง .4 - .6

ขั้นตอนที่ 8 การปรับปรุงรายข้อ ผลวิเคราะห์รายข้อนำไปสู่การตัดข้อความบางข้อทิ้ง แล้วสร้างใหม่ หรือปรับปรุงข้อความที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกข้อความทุกเกณฑ์ การปรับปรุง ได้แก่ การแก้ไขข้อความ เช่น เพิ่มหรือขยายความให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น การเขียนข้อความใหม่พิจารณาเนื้อหา และจุดมุ่งหมายเดิม

ขั้นตอนที่ 9 การพัฒนาเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ เมื่อแก้ไขข้อความแล้ว ตรวจสอบน้ำหนักกับตารางโครงสร้าง พิมพ์ข้อความจัดทำเป็นฉบับ ใช้กับกลุ่มใหม่ รวบรวมข้อมูลควรให้คะแนนรายคน รายข้อ และคะแนนรวม คำนวณค่าเหมือนขั้นที่ 7 แต่เพิ่มการคำนวณคือ การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ค่าความตรง (Validity)

5. เกณฑ์การวัด การตั้งเกณฑ์การวัดผลงานภาคปฏิบัติ โดยทำการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะใช้พิจารณาในการให้คะแนนไว้อย่างครบถ้วน เน้นความสำคัญของวิธีปฏิบัติและผลปฏิบัติ ทั้งปริมาณและคุณภาพ รายการที่กำหนดขึ้นเป็นเกณฑ์ในการตรวจ ต้องให้ละเอียด ครอบคลุมครบถ้วน ลักษณะที่จำเป็นเพื่อการตรวจให้คะแนนเป็นไปอย่างเชื่อมั่น และมีความเที่ยงสูง คะแนนจากการวัดสามารถนำมาเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ซึ่งนักศึกษาหลายท่านได้เสนอเกณฑ์การประเมินดังนี้

จินตนา ยูนิพันธ์ (2527) เสนอเกณฑ์การประเมินผลว่า โดยทั่วไปมี 2 แนวคิด คือ การอ้างอิงปกติวิสัย (Normative referenced) และการอ้างอิงเกณฑ์วัด (Criterion referenced)

กฤษยา ตันติผลาชีวะ (2522) เสนอว่า การตัดสินคุณค่าของผลงาน ซึ่งตัดสินคุณค่า หรือความมีมาตรฐานหรือความมีคุณภาพนั้น จะต้องอาศัยการอ้างอิง (reference) จากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มาช่วยเพื่อบอกได้อย่างมีเหตุผลว่า การพยายามนั้นบรรลุเป้าหมายเพียงใด เกณฑ์ที่ใช้อ้างอิงมี 3 ลักษณะคือ

1. การอ้างอิงปกติวิสัย (Normative referenced)
2. การอ้างอิงเกณฑ์วัด (Criterion referenced)
3. การอ้างอิงตนเอง (Self referenced)

สมหวัง นิธิยานิวรณ์ (2520) ได้เพิ่มการประเมินอีก 1 อย่าง เพื่อแก่การโต้แย้ง ที่อ้างอิงปกติวิสัย และอ้างอิงเกณฑ์วัด เรียกว่า

4. การอ้างอิงเกณฑ์อิงกลุ่ม (Criterion-Normative - reference)

การอ้างอิงปกติวิสัย (Normative reference) เป็นการอ้างอิงที่ได้รับการยอมรับจากนักศึกษา และใช้กันทั่วไปในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา และสถาบันการศึกษายุทธศาสตร์ การอ้างอิงปกติวิสัยขึ้นอยู่กับเกณฑ์มาตรฐานสัมพัทธ์ (A relative standard) หรือพฤติกรรมกลุ่มเป็นสำคัญ โดยมุ่งหาความแตกต่างระหว่างนักศึกษา เป็นการอ้างอิงที่บอกเหตุผลได้ง่าย ว่าได้เปรียบกับอะไร จึงจะบอกค่าสิ่งนั้นได้ มีวิธีการได้แก่

1. เปรียบเทียบกันระหว่างนักศึกษายุทธศาสตร์กลุ่มเดียวกันหรือตึกเดียวกัน
2. เปรียบเทียบกันกับนักศึกษายุทธศาสตร์ในสถาบันเดียวกัน
3. เปรียบเทียบกันกับนักศึกษายุทธศาสตร์ในเขตท้องที่เดียวกัน

การอ้างอิงเกณฑ์วัด (Criterion referenced) เป็นการอ้างอิงที่ขึ้นอยู่กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ล่วงหน้าเป็นสำคัญ โดยมุ่งประเมินว่า ผู้เรียนสามารถหรือไม่สามารถทำอะไรได้บ้าง แต่ไม่ได้เปรียบเทียบความสามารถกับเพื่อนร่วมชั้น เป็นการประเมินผลที่มีประโยชน์มาก มีคุณค่าในทางการเรียนการสอนทางยุทธศาสตร์

โดยเฉพาะในทางการศึกษาภาคปฏิบัติอย่างมาก เพราะว่าอาจารย์พยาบาลจะต้องรู้แน่ชัดว่า นักศึกษาเรียนรู้อะไรบ้าง ก่อนที่จะให้การรับรอง ว่านักศึกษามีสมรรถภาพเพียงพอในการ ประกอบอาชีพการพยาบาล ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ การที่อาจารย์พยาบาลประเมินผล ผลิตผลย่อมส่งผลถึงสุขภาพของประชาชนผู้มารับบริการจากพยาบาล การระบุให้ชัดว่าผู้เรียน มีความสามารถใดบ้าง ในจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม และนำเอาจุดมุ่งหมายนี้เป็นเกณฑ์ในการ ประเมินผลหลังเรียน เกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลหรือเป็นมาตรฐานการตัดสิน ทำได้ 2 แบบคือ

1. แบบสร้างชิ้นเอง เป็นเกณฑ์ที่สร้างขึ้นเพื่อประเมินการดำเนินงาน หรือ ผลงานด้านการพยาบาลอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดก็ได้ เน้นเฉพาะเรื่อง เฉพาะโรค หรือเฉพาะสถานการณ์

2. แบบใช้เครื่องมือสำเร็จ เป็นเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล แบบสำเร็จ หมายถึง เครื่องมือที่ถูกสร้างขึ้น โดยวิธีการวิจัย เช่น Slater Nursing Competencies Scale

การอ้างอิงตนเอง (Self-reference) เป็นการประเมินเปรียบเทียบ โดย เอาตัวนักศึกษาเทียบกับตัวเองดูว่า นักศึกษาค้นนั้นมีความก้าวหน้าขึ้นเท่าไร คือประเมินก่อน และหลังปฏิบัติ การประเมินแบบอิงตนเองจะดูว่านักศึกษาผ่านการสอนฝึกปฏิบัติแล้วมีการพัฒนาขึ้น เท่าใด แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่

การอ้างอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม (Criterion-Norminal reference) เป็นการ ประยุกต์แนวคิดจากการประเมินอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม โดยมุ่งกระตุ้นและส่งเสริมให้นักศึกษามี การเรียนรู้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ การประเมินแบบนี้มีการประเมินบ่อยครั้ง เพื่อให้ข้อมูล ย้อนกลับ (feedback) แก่นักศึกษาและอาจารย์ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มุ่งสนับสนุนให้รู้จัก เกื้อกูลและแข่งขันในเวลาเดียวกัน ซึ่งเหมาะสมกับ การเรียนทางวิชาการพยาบาล และเป็นการประเมินผลที่ยุติธรรม เพราะนักศึกษาทราบ ล่วงหน้าว่าตนจะถูกประเมินในแง่ใด ตลอดจนทราบว่าสิ่งที่พึงปฏิบัติเป็นอย่างไร และช่วย ให้นักศึกษามองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่นักศึกษาได้รับกับคะแนนซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ระดับ สมรรถนะผลของนักศึกษาด้วย

6. ระยะเวลาประเมินผล

1. การประเมินก่อนเรียน (Pre-Evaluation) การพยาบาลภาคปฏิบัติ เพราะทักษะทางการพยาบาลเป็นทักษะที่มีความซับซ้อนต้องอาศัย พื้นฐานความรู้ มีพัฒนาการด้านเจตนิสัยและทักษะนิสัยอย่างเพียงพอ จึงสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ จึงควรประเมินในระยะก่อนที่นักศึกษาจะลงมือปฏิบัติงาน

2. การประเมินระหว่างดำเนินการสอน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินความก้าวหน้า เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นักศึกษามีพฤติกรรมและคุณภาพตามที่คาดหวัง ถ้านักศึกษามีพฤติกรรมไม่เป็นไปตามความคาดหวัง อาจารย์อาจต้องสอนเพิ่มเติม จนกระทั่งมีผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามที่ต้องการ การประเมินระหว่างดำเนินการสอน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ เมื่อนักศึกษาฝึกงานไป 1/3, 2/3, 3/3 ของเวลาที่ต้องฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้น ๆ

3. การประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผล สรุปรวมในแต่ละหอผู้ป่วย เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา เป็นรายบุคคล เพื่อตัดสินคุณภาพ ความรู้ความสามารถ พัฒนาการของผู้เรียน และสะท้อนถึงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

7. ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล

Yura และ Walsh (1972) กล่าวว่า ในการประเมินผลภาคปฏิบัติควรคำนึงถึงการเก็บข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เช่น ผู้ป่วย เพื่อนร่วมงาน นักศึกษา อาจารย์พยาบาล พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการ เพราะความสำคัญของการได้ข้อมูลจากหลายแหล่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

อาจารย์พยาบาล

เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และมีหน้าที่ประเมินผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้อาจารย์ประจำตึกควรมีการประสานงานกับแหล่งฝึก เพื่อขอความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการฝึกปฏิบัติ นิเทศการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาทุกคนอย่างทั่วถึง มีการสังเกตพฤติกรรมและการพัฒนาการ ตลอดจนการบันทึก

พฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง ศึกษาแบบประเมิน หรือเครื่องมือวัดผลการปฏิบัติให้เข้าใจ และควรมีการประชุมปรึกษากันเกี่ยวกับปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ระหว่างอาจารย์และหัวหน้าหอผู้ป่วยให้ดียิ่งขึ้น

หัวหน้าหอผู้ป่วย

เป็นผู้มีหน้าที่บริหารงานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ โดยควบคุมการปฏิบัติงานของบุคคลในหอผู้ป่วย และรับผิดชอบในการนิเทศและประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล ของนักศึกษา เนื่องจากหอผู้ป่วยเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการ โดยเฉพาะด้านทักษะจากแหล่งฝึกซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากหัวหน้าหอผู้ป่วย ในการจัดเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หลายระดับในหอผู้ป่วย การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาให้กับบุคลากรในความรับผิดชอบทราบ สามารถลดปัญหาความไม่เข้าใจ และเจตคติในทางลบต่อนักศึกษาได้ และนอกจากนั้นการศึกษาวิธีการประเมินผล สามารถทำให้การประเมินผลมีความแม่นยำตรงมากขึ้น

พยาบาลประจำการ

ในการศึกษาภาคปฏิบัติ พยาบาลประจำการมีความใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุดผู้หนึ่ง เนื่องจากเป็นผู้ที่นักศึกษาต้องประสานงานและปฏิบัติงานร่วมด้วยตลอดระยะเวลาการฝึกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเวรเช้า บ่าย หรือ ดึก จึงเป็นผู้ที่พบเห็นพฤติกรรม และพัฒนาการของนักศึกษา สามารถให้รายละเอียดและข้อมูลบางประการที่สำคัญต่อการประเมินผลภาคปฏิบัติได้ ดังนั้นการประเมินผลภาคปฏิบัติจึงจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลจากพยาบาลประจำการด้วยบทบาทของพยาบาลประจำการนอกเหนือไปจากการให้ข้อมูลด้านการประเมินผล แล้วยังมีหน้าที่ สอนและนิเทศนักศึกษาพยาบาลด้วย

ผู้ป่วย

เป็นผู้ที่นักศึกษาพยาบาลปฏิบัติกรพยาบาลโดยตรง และได้รับผลต่อการปฏิบัติกรพยาบาล ซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกในสิ่งที่ได้รับจากการปฏิบัติถึงความพึงพอใจในระดับต่าง ๆ ตลอดจนบอกถึงเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อผู้ป่วยเอง ขณะปฏิบัติกรพยาบาล

รวมทั้งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลด้วย ดังนั้นข้อมูลจากผู้ป่วยที่รวบรวมได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ นักศึกษาก็ควรนำมาพิจารณา เพื่อหาความสอดคล้อง และข้อขัดแย้ง เปรียบเทียบผู้เกี่ยวข้อง ในการประเมินท่านอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นจริงมากที่สุด

นักศึกษาพยาบาล

เป็นผู้เกี่ยวข้อง โดยตรงต่อการประเมินผล เนื่องจากเป็นผู้ถูกประเมินจาก บุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของตนเอง ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย เพื่อตรวจสอบผลรวบยอด ว่ามีข้อขัดแย้งหรือไม่ และสามารถนำความคิดเห็น มาปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์, 2525)

ระยะเวลาวัด

อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. การเขียนกิจกรรมการนิเทศและประเมินผล เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศทำขึ้นเพื่อ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และการประเมินผล การติดตามดูทักษะความสามารถ และพัฒนาการสามารถเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม และทั่วถึง ทำให้ผู้นิเทศทำการประเมินด้วยความมั่นใจ นอกจากนั้นการเขียนกิจกรรมการ นิเทศยังเป็นหลักฐานที่ช่วยให้สามารถตรวจสอบได้ว่า สิ่งที่ได้ทำการนิเทศและประเมินนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติหรือไม่ ควรปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร
2. การชี้แจงแผนการประเมินผล เป็นการให้ข้อมูลที่นักศึกษาควรทราบเกี่ยวกับการ ประเมินผล เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเตรียมตนเองว่าจะต้องถูกประเมินด้านใด ด้วยวิธี การใด ข้อมูลที่นักศึกษาควรทราบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการประเมินผล ขอบเขตพฤติกรรม ที่ต้องการประเมินผล วิธีการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินผล และผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง ในการประเมินผล ทำให้การฝึกปฏิบัติการพยาบาลเป็นไปตามทิศทาง ที่วัตถุประสงค์ต้องการ การชี้แจงแผนการประเมินผลส่วนใหญ่ นักศึกษามักได้ข้อมูลจากเอกสาร ประกอบการเรียนการสอนรายวิชาการฝึกปฏิบัติประกอบการชี้แจง ทั้งจากอาจารย์และหัวหน้า หอผู้ป่วย ซึ่งขั้นตอนนั้นเป็นการเตรียมตัวนักศึกษาก่อนฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

3. ดำเนินการวัด

3.1 การใช้เครื่องมือหรือแบบวัด ผู้ประเมินควรศึกษาเครื่องมือหรือแบบประเมินแต่ละชนิด จะสามารถทำให้เลือกใช้แบบประเมินได้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดและประเมิน การวัดและการประเมินผลที่ดีควรใช้เครื่องมือหลาย ๆ ชนิด จะช่วยให้ผู้ประเมินได้ข้อมูลหลายด้าน ซึ่งสามารถนำมาพิจารณาตัดสิน ความสามารถของนักศึกษาได้ แบบวัดที่ใช้ในการประเมินผลภาคปฏิบัติ ได้แก่ แบบสังเกตที่ ระบุสิ่งที่ต้องการสังเกตไว้เป็นลักษณะการสำรวจรายการ (Checklist) หรือแบบสังเกตที่มีแบบฟอร์มตารางประเมินค่ากำกับ (Rating scale) การใช้แบบสอบถามเพื่อต้องการข้อมูลที่บางครั้งผู้ประเมินไม่สามารถสังเกตได้ หรือการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อต้องการข้อมูล เฉพาะด้าน เป็นต้น

3.2 การมอบหมายงานและการตรวจสอบงานภาคินิพนธ์ การบันทึก รายงานประจำวัน การศึกษาผู้ช่วยเฉพาะกรณี การเขียนบันทึกทางการพยาบาล การบันทึก กระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ป่วยและนักศึกษา หรือรายงานต่าง ๆ ที่ผู้ประเมินได้มอบหมายให้นักศึกษาปฏิบัติ การตรวจสอบผลงานที่มอบหมายและให้คะแนนตามความสามารถของนักศึกษา ทำให้ทราบถึงทักษะการเขียน การสื่อสาร และการแก้ปัญหาได้

3.3 การจดบันทึกพฤติกรรม เป็นสิ่งจำเป็น เพราะการบันทึกสามารถเป็น แหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจพัฒนาการเรียนรู้อะไรหรือความสามารถ ได้อย่างมีระบบและต่อเนื่อง สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ การบันทึกที่อยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง ควรปราศจากความคิดเห็นส่วนตัวของผู้บันทึกควรบันทึก พฤติกรรมที่สังเกตได้ทั้งหมดโดยไม่ตีความ สามารถให้คำคะแนนได้แม่นยำ หรือใช้วิธีบันทึก เฉพาะพฤติกรรมสำคัญ

3.4 การสอบก่อนฝึกปฏิบัติ เป็นการวัดทักษะทางปัญญาเกี่ยวกับความรู้หรือ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนก่อนนักศึกษาเริ่มฝึกปฏิบัติ เป็นการวัด ความสามารถในการเรียนรู้ ความคิดหาเหตุผล การแก้ปัญหา หรือการประยุกต์ความรู้ การ สอบก่อนฝึกปฏิบัติ จะช่วยในการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาและอาจารย์พยาบาล ซึ่งอา จารย์จะเป็นผู้จัดประสบการณ์ในส่วนที่นักศึกษายัง ได้รับไม่เพียงพอ

3.5 การสอบหลังการฝึกปฏิบัติ เป็นการวัดทักษะทางปัญญาภายหลังนักศึกษา ผ่านการฝึกปฏิบัติแล้ว เกี่ยวกับพัฒนาการด้านความคิด การแก้ปัญหา การประยุกต์ความรู้ และทักษะการตัดสินใจ รวมถึงทักษะการปฏิบัติงานที่เป็นผลจากการฝึกปฏิบัติ

ระยะการประเมินค่า อาจารย์และหัวหน้าหอผู้ป่วยปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง ในการวัดและประเมินผล เป็นการเตรียมการก่อนการตัดสินประเมินผล การรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลายฝ่ายจะสามารถได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
2. การเทียบคะแนนตามเกณฑ์ เกิดขึ้นหลังจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้ นำพฤติกรรมมาตีค่าหรือให้ค่า โดยเทียบกับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังแผนที่ได้วางไว้ การให้คะแนนแต่ละกิจกรรมคิดเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือตัวเลข ผู้ประเมินควรมีคู่มือประกอบการเทียบคะแนนให้เป็นไปตามเกณฑ์ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง
3. การให้ค่าและแจ้งผล เป็นขั้นตอนที่เกิดหลังจากการรวบรวมคะแนนที่ได้เทียบตามเกณฑ์แล้ว เพื่อตัดสินความสามารถและพัฒนาการการเรียนรู้แล้วว่า นักศึกษามีความสามารถหรือพัฒนาการการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถให้การพยาบาลได้หรือไม่ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ นำผลที่เกิดขึ้นไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ก็สามารถตอบคำถามได้ว่า นักศึกษามีความสามารถตามวัตถุประสงค์ในข้อใด และควรปรับปรุงในข้อใด พร้อมกับการแจ้งผลการประเมินให้นักศึกษาทราบเพื่อการปรับปรุงตนเองในขั้นต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อารีวรรณ กลั่นกลิ่น (2528) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศของนักศึกษานพยาบาลในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากหัวหน้าภาควิชา 8 คน อาจารย์พยาบาล 83 คน นักศึกษานพยาบาล ปี 3 88 คน นักศึกษานพยาบาล ปี 4 91 คน พบว่าการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษานพยาบาล ทั้งหมด 17 วิชา ลักษณะการนิเทศนักศึกษานพยาบาล ปีที่ 2 อาจารย์นิเทศอย่างใกล้ชิด นักศึกษานพยาบาลปีที่ 3 อาจารย์นิเทศคอยเป็นที่ปรึกษาและแนะนำ นักศึกษาปีที่ 4 แนะนำและให้ปฏิบัติเอง อาจารย์นิเทศทุกคนมีแผนการนิเทศเป็นแผนระยะยาว และให้ความรู้ในการปฏิบัติงานแก่นักศึกษาในระยะก่อนฝึก ระหว่างฝึก และหลังฝึกปฏิบัติงาน ด้านการประเมินผลการฝึกปฏิบัติ ผู้ประเมินคืออาจารย์นิเทศ โดยใช้แบบฟอร์มและข้อสอบ เน้น ความรู้ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติงาน และพบปัญหาคือ

อาจารย์นิเทศีให้ความรู้เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติน้อยเกินไป สัดส่วนอาจารย์ไม่เหมาะสม ปัญหาด้านการประเมินผลพบว่าไม่มีความยุติธรรม ไม่มีความรู้เรื่องการวัดและประเมินผล ไม่มีมาตรฐานของเกณฑ์การประเมินผล

มนตรี อานันตรักษ์ (2532) ได้ศึกษาการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูในโรงเรียนที่เลือกศึกษามีพฤติกรรมการประเมินผลการเรียนของนักเรียน 3 ลักษณะคือ การประเมินผลการเรียนตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียน และการประเมินผลการเรียน เพื่อตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน การประเมินผลการเรียนรู้อตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พบว่า วิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ความสามารถในการตอบคำถาม การอ่าน การกำหนดแบบฝึกหัด การเรียน และทดสอบด้วยแบบสอบ การประเมินผลการเรียนปลายภาค และการประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน การประเมินผลการเรียนรู้อตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ พบว่า วิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ความสามารถในการตอบคำถาม การอ่าน การทำแบบฝึกหัด การเรียนและทดสอบด้วยแบบสอบ การประเมินผลการเรียนปลายภาคและการประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา ใช้วิธีการประเมินด้วยแบบสอบ สภาพการประเมินผลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการประเมินผลการเรียน เพราะไม่มุ่งประเมินเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การใช้แบบสอบขาดระบบ และวิธีการในการดำเนินการสอบที่ดี

พัชรี สุคนธสรณ์ (2528) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานบนทอผู้ป่วยสำหรับนักศึกษาตติยครุภรณ์อนามัย ซึ่งครอบคลุมความสามารถในการปฏิบัติงานบนทอผู้ป่วย 5 ด้าน คือ การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการณ์พยาบาล การสอน และให้คำแนะนำ ความรับผิดชอบ บุคลิกลักษณะ และความมีมนุษยสัมพันธ์ ใช้แบบประเมินเป็นมาตราร้อยละประมาณค่า 4 ระดับ โดยใช้ผู้ประเมินคือ อาจารย์พยาบาลประจำแผนกหัวหน้าแผนก เจ้าหน้าที่ประจำแผนก จำนวน 20 คน โดยทำการประเมินนักศึกษาของโรงเรียนตติยครุภรณ์อนามัยจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง นครสวรรค์ จำนวน 216 คน เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีอำนาจจำแนก โดยใช้ t-test ได้ค่า 2.248-18.963 มีความเชื่อมั่น 0.956

ซึ่งสูงกว่าที่ทางโรงเรียนใช้อยู่ และพบว่าผู้ประเมินรู้สึกพอใจมากกว่าใช้เครื่องมือของทางโรงเรียน

อธิฐาน มงคลสถิตย์ (2522) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างเกณฑ์ประเมินผลการศึกษากาปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี โดยกำหนดคุณลักษณะที่จะประเมิน 2 ด้าน คือ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล และความสเมารถในการบริหารงานพยาบาลขั้นพื้นฐาน โดยทำการศึกษากับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 100 คน พบว่า เครื่องมือมีความเที่ยง 0.9904 ความเที่ยงของการประเมินค่าในทอผู้ป่วยแต่ละแห่งได้ค่าความเที่ยงจากผู้ตัดสินทั้งหมดมีค่าเท่ากับ .76 ถึง -1.34 และค่าความเที่ยงในการตัดสินที่เกิดจากผู้ตัดสิน 1 คน มีค่าเท่ากับ 0.61 ถึง 0.64

ซาปีตะ เบ็ญหมัด (2531) ทำการศึกษาเชิงประเมินการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ในวิทยาลัยเกษตรกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยทำการศึกษาคูและผู้บริหารในวิทยาลัยเกษตรกรรม 315 คน พบว่า ครูสอนวิชาสามัญ มีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนค่อนข้างน้อย การประเมินตามระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2530 ถูกต้องค่อนข้างมาก และพบว่าผู้บริหารในวิทยาลัยเกษตรกรรมส่วนใหญ่แจกเอกสารระเบียบการประเมินผลการเรียนและคำอธิบายระเบียบให้กับครูทุกคน ส่วนการจัดประชุมครูนักเรียน เพื่อให้ความรู้เรื่องระเบียบการประเมินผลทุกปีการศึกษาและภาคเรียนละครั้ง ส่วนการประชุมเพื่อให้ความรู้ เรื่องการวัดและประเมินผลแก่ครูผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้จัด

นีน้า พานสมบัติ (2527) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความมั่นคงในการประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนต่างกัน โดยศึกษาครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สังกัดกรุงเทพฯ 360 คน พบว่าการประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยครูที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับสูง มีความมั่นคงสูงกว่าการประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยครูที่มีทัศนคติต่อการ

วัดและประเมินผลการเรียนในระดับปานกลางและระดับต่ำ ครูที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับปานกลางและต่ำการวัดและประเมินผลการเรียนไม่แตกต่างกัน

สุวรรณา สุธรรมนิรันดร์ (2530) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศนักศึกษาพยาบาลของพยาบาลประจำการ ตามการรับรู้ของตนเอง และนักศึกษาพยาบาล โดยทำการศึกษากิจกรรมการนิเทศนักศึกษาพยาบาลประจำการ จำนวน 217 คน และนักศึกษาพยาบาล จำนวน 302 คน ทุกภาคของประเทศไทย 4 ด้าน คือ การตรวจตราดูแล การสอน การให้คำปรึกษา และการร่วมมือปฏิบัติงาน ทั้งในเวลาราชการและยามวิกาล พบว่า กิจกรรมด้านการนิเทศการตรวจตราดูแลที่พยาบาลประจำการและนักศึกษามีความคาดหวังแตกต่างกัน คือ การตรวจสอบบันทึกทางการพยาบาลของผู้ป่วยที่นักศึกษาพยาบาลได้รับมอบหมาย การเยี่ยมตรวจนักศึกษาพยาบาลขณะให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วย และการสังเกตนักศึกษาพยาบาลในการให้สุศึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติ โดยที่พยาบาลประจำการมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังมากกว่านักศึกษาพยาบาล ส่วนกิจกรรมการนิเทศด้านการสอน พบว่า นักศึกษาและพยาบาลประจำการมีความคาดหวังแตกต่างกัน คือ การอธิบายให้นักศึกษาพยาบาลทราบถึงพยาธิสภาพและอาการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วย การสอนนักศึกษาพยาบาลขณะช่วยให้การพยาบาลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะฉุกเฉิน การสาธิตการช่วยเหลือแพทย์เพื่อการตรวจพิเศษเฉพาะโรค และการสาธิตการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือทางการแพทย์ชนิดใหม่ โดยที่นักศึกษามีความคาดหวังสูงกว่าพยาบาลประจำการ ส่วนกิจกรรมการนิเทศด้านการมีส่วนร่วมในการประชุมนิเทศนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้ฝึกปฏิบัติ ทั้งพยาบาลประจำการและนักศึกษาพยาบาล มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และให้ความเห็นว่า ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการศึกษา โดยเฉพาะหัวหน้าหอผู้ป่วยและอาจารย์พยาบาล ควรมีการร่วมมือ ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน กำหนดกิจกรรมการนิเทศที่คาดหวังให้พยาบาลประจำการได้ปฏิบัติต่อนักศึกษา และให้การสนับสนุนทุกด้านแก่พยาบาลประจำการที่ร่วมนิเทศ

ลาวัลย์ เผือกบุตร (2534) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการปฏิบัติกรพยาบาล กับความพึงพอใจของผู้ป่วยและนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ โดยศึกษาจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 45 คน และจากผู้ป่วย 238 คน ที่เข้ารับการรักษา โดยมุ่งศึกษาความสามารถในการปฏิบัติกรพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

ในระดับต่าง ๆ กับความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล และความพึงพอใจของนักศึกษา การเก็บข้อมูลเป็นการใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการพยาบาล แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ พบว่า นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับดี แต่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้ป่วยมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติการพยาบาลในระดับมาก

วิภาพร วรทัญญ (2527) ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ โดยใช้รูปแบบการประเมินที่นักศึกษามีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยศึกษาจากอาจารย์ผู้สอนการศึกษาภาคปฏิบัติ 4 คน พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย 2 คน และนักศึกษาพยาบาลปีที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 64 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 32 คน และกลุ่มทดลอง 32 คน ทำการประเมินความสามารถของนักศึกษา 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล และความสามารถในการบริหารงานขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติของนักศึกษากลุ่มที่ใช้รูปแบบการประเมินที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ประเมินโดยอาจารย์และหัวหน้าหอผู้ป่วย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการประเมินที่นักศึกษามีส่วนร่วมในระดับเห็นด้วยทุกข้อ ทางด้านความคิดเห็นของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการประเมินการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติที่นักศึกษามีส่วนร่วม พบว่า มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเปิดโอกาสให้อาจารย์ผู้สอน และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ใช้ผลการฝึกปฏิบัติงานพยาบาลในการแนะนำข้อบกพร่องของนักศึกษา และส่งเสริมให้นักศึกษาเอาใจใส่ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาล

นิตยา เตชะพรหม (2532) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมนิเทศของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้และความคาดหวังของอาจารย์ และนักศึกษาพยาบาล ของสถาบันการศึกษาพยาบาล ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จากอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลในคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 3 สถาบัน จำนวน 782 คน พบว่า พฤติกรรมนิเทศของอาจารย์พยาบาลด้านการประเมินผลตามการรับรู้ที่เป็นจริงและตามความคาดหวังของ

อาจารย์ มีความแตกต่างกัน อาจารย์มีการรับรู้ด้านการประเมินผล ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ความคาดหวังด้านการประเมินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นการประเมินผล รวบรวมของการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา โดยทำแบบทดสอบ อาจารย์มีความคาดหวังในระดับมาก และมีการรับรู้ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งแสดงถึงว่าอาจารย์มีความต้องการให้มีพฤติกรรมกรณีศึกษาด้านการประเมินผลเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นจริงในปัจจุบัน และให้ความสำคัญของการประเมินผลการปฏิบัติงานมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการประเมินความสามารถในการพยาบาล การพัฒนาทักษะการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ความสามารถในการนำความรู้ทางด้านทฤษฎีการพยาบาล ไปใช้ในการปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นการประเมินความพร้อมของ นักศึกษาพยาบาลในความสามารถที่จะทำการพยาบาลได้ด้วยตนเอง และการประเมินผล สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษาได้ ช่วยให้มีการพัฒนาปรับปรุงการฝึกปฏิบัติงานได้ดีขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

Korns (1991) ได้ทำการศึกษาลักษณะการประเมินผลภาคปฏิบัติในโรงเรียนพยาบาลระดับปริญญาตรี ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังโรงพยาบาล 198 แห่ง ให้กับคนไข้ หรือผู้บริหาร แบบสอบถามประกอบด้วย 15 รายการ 6 รายการเกี่ยวข้องกับ การจัดประสบการณ์ในคลินิก 7 รายการเกี่ยวข้องกับการประเมินผลภาคปฏิบัติ ที่เหลือคือ ศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลของอาจารย์ จากการศึกษาพบว่า การจัดคลินิกให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติจะมีลักษณะเฉพาะ โดยมีการหมุนเวียนไปแต่ละด้านการประเมินผล พบว่า 37 % ประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษา เป็นตัวอักษร (A-F) ในขณะที่ส่วนใหญ่ 64 % ให้เกรด ผ่าน-ตก ด้านความพึงพอใจ พบว่า อาจารย์ 77 % พึงพอใจกับวิธีการประเมินผลให้เกรดที่ทำอยู่ อาจารย์ที่ประเมินโดยให้เกรด ผ่าน-ตก มีความพึงพอใจในวิธีดังกล่าว 91 % ในขณะที่อาจารย์ที่ประเมินโดยให้เกรดเป็นตัวอักษรมีความพึงพอใจเพียง 56 %

Ferguson (1993) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการให้เกณฑ์ของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา โดยทำการศึกษาจากอาจารย์พยาบาล

จำนวน 19 คน และพยาบาล 126 คน ที่มีบทบาทในการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ มาตรฐานประเมินค่าเกณฑ์ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยมีความตรงตามเนื้อหา = 0.90 มีความเที่ยงของเครื่องมือ $F = 0.80$ มีความเที่ยงภายใน $r = 0.86$ ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากการทดสอบค่า t ระหว่างการให้เกณฑ์ด้านทักษะในวิชาการพยาบาลเฉียบพลัน และการพยาบาลชุมชนของพยาบาลที่ทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา แต่เมื่อทำการศึกษาโดยการให้อาจารย์พยาบาล และพยาบาลเลือกตัวเลือกในแบบประเมินมาตรฐาน ประเมินค่าเกณฑ์ความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีความสำคัญต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา พบว่า มี 10 ตัวเลือกที่ถูกระบุให้เป็นสิ่งสำคัญในการประเมิน มีความคล้ายคลึงกัน การให้คะแนนของอาจารย์แต่ละตัวเลือก เมื่อรวมคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า การให้คะแนนของพยาบาล ซึ่งบ่งชี้ว่าอาจารย์พยาบาลมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติงานมากกว่าพยาบาลที่มีบทบาทในการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา

Kleehammer and Fogel (1990) ได้ทำการศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางคลินิกที่ก่อให้เกิดความกังวล โดยทำการศึกษาในนักศึกษายาบาลปีที่ 3 จำนวน 39 คน และนักศึกษายาบาลปีที่ 4 จำนวน 53 คน ในหลักสูตรพยาบาลระดับปริญญาตรี โดยการใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 16 รายการ ซึ่งรวมเรื่องการติดต่อสื่อสารและการดูแลผู้ป่วย สัมพันธภาพระหว่างบุคคล และปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ ตามการจัดลำดับของ Likert Scale จากเห็นด้วยอย่างมาก = 5 คะแนน ถึงไม่เห็นด้วย = 1 คะแนน และประกอบด้วยคำถามปลายเปิด เพื่อจำแนกสิ่งทำให้เกิดความเครียดมากที่สุด ในการฝึกปฏิบัติงานในคลินิก ซึ่งนักศึกษามีประสบการณ์ด้านการพยาบาลเด็ก การพยาบาลสูติศาสตร์ พยาบาลอนามัยชุมชน การพยาบาลอายุรกรรม ศัลยกรรม และพยาบาลจิตเวชผู้ใหญ่ เครื่องมือมีความเที่ยง = .82 การศึกษาพบว่า ส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความกังวล คือ เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่าเกิดจากการเฝ้าสังเกตของอาจารย์และการประเมินผลของอาจารย์ ซึ่งการสังเกตและการประเมินผลมีความสำคัญต่อการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ดังนั้นพฤติกรรมการสังเกตและการประเมินผลของอาจารย์ควรออกมาในรูปของการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ เสนอแนะมากกว่าการคุกคามต่อบทบาท และควรใช้วิธีการประเมินความก้าวหน้าเป็นระยะ เพื่อลดภาวะกังวลเกี่ยวกับการประเมินผล

Mares (1990) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้มาตราส่วนประเมินค่าเพื่อประเมินผลการเรียนการสอนของครู โดยเน้นคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการประเมินผลที่ชัดเจนขึ้นอยู่กับแนวคิดที่ว่า การจัดการสอนที่มีคุณภาพต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น ใช้หลักการที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับว่าครูเลือกวิธีสอนได้เหมาะสม การประเมินทำจากการให้นักศึกษาให้คะแนนมาตราส่วนประเมินค่าต่อครูที่สอน โดยตารางมาตราส่วนประเมินค่าระบุการวางแผนการสอน เนื้อหาที่สอน จากการวิจัยได้วิเคราะห์ผลการประเมินการสอนของครูจากนักศึกษาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ควรคำนึงถึงส่วนอื่น ๆ ประกอบด้วย และการใช้วิธีการประเมินหลายวิธีการจะทำให้การประเมินแม่นยำ

Cohen (1991) ให้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการให้คะแนนมาตราส่วนประเมินค่า และข้อมูลย้อนกลับของนักศึกษา กับบริการให้คำปรึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนทันตแพทย์ ผลการวิจัยพบว่า การที่นักศึกษาได้ให้คะแนนมาตราส่วนประเมินค่าต่อการจัดการเรียนการสอนของครู คะแนนดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่ครูนำมาจัดบริการให้คำปรึกษา แก่นักศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่นักศึกษาได้ให้คะแนนมาตราส่วนประเมินค่าต่อการจัดการเรียนการสอนของครูแล้ว และครูไม่ได้นำคะแนนดังกล่าวมาเป็นข้อมูลเพื่อจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ดังนั้นการประเมินที่ทำในช่วงเวลาต่อมาเมื่อจบวิชาที่ครูสอนแล้ว พบว่าครูที่จัดบริการให้คำปรึกษา มีคะแนนมาตราส่วนประเมินค่า และการจัดการเรียนการสอนสูงขึ้นกว่าครูที่ไม่ได้จัดบริการให้คำปรึกษา และให้เสนอแนะว่าการให้คะแนนมาตราส่วนประเมินค่าของนักศึกษาจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่ดีที่สุดสำหรับครู และการจัดบริการให้คำปรึกษาของครูต่อการจัดการเรียนการสอนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ดังจะเห็นได้ว่า งานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล พบปัญหาดังนี้ การประเมินของนักศึกษามหาวิทยาลัยยังไม่เป็นระบบและมีเกณฑ์ที่แน่นอน อาจารย์ยังขาดความรู้เรื่องการวัดและประเมินผล อาจารย์ที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลในระดับสูงจะทำให้การประเมินผลแม่นยำมากกว่าอาจารย์ที่มีทัศนคติระดับปานกลางและต่ำ เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลมีความแตกต่างกัน และนอกจากนั้นยังพบว่าการประเมินผลก่อให้เกิดความเครียด

ต่อนักศึกษา การจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาจะช่วยให้อาจารย์พัฒนาการสอนได้ดีจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย พอประเมินได้ว่า การประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลยังมีประเด็นปัญหาอีกมากมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติของอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าทอผู้ป่วยทั้ง 3 ระยะ คือ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า การศึกษาจะศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม โดยคาดหวังว่าจะนำผลการศึกษาค้นคว้าไปเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการแก้ปัญหาการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น